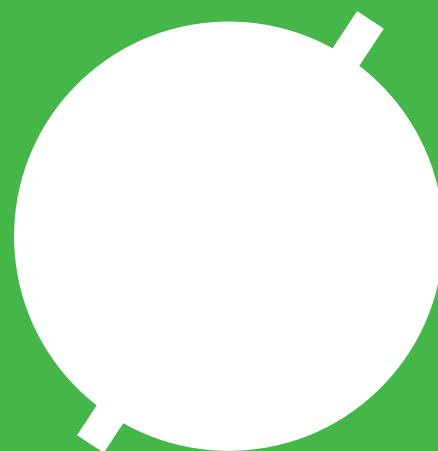

HUMANITÁRNÍ POMOC
A ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE
V HODINÁCH

ZEMĚPISU

Manuál pro učitele 2. stupně ZŠ
a nižších ročníků víceletých gymnázií

Humanitární pomoc
a rozvojová spolupráce
ve školách

Ú - ÚVOD

1 - GLOBÁLNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

2 - METODY

3 - ÚVODNÍ AKTIVITY

- Aktivita 1: Bingo
- Aktivita 2: Různé úhly pohledu

4 - TÉMATA GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

4.1. HUMANITÁRNÍ POMOC

Teorie

Aktivity

- Aktivita 3: Peklo nebo ráj?
- Aktivita 4: Klimatické změny

4.2. ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE

Teorie

Aktivity

- Aktivita 5: (Téměř) opuštěná země
- Aktivita 6: Jídlo
- Aktivita 7: Fotopříběh
- Aktivita 8: Statistika nuda je...
- Aktivita 9: Zelený pás
- Aktivita 10: Kvíz

4.3. ČESKÁ REPUBLIKA NA POLI HUMANITÁRNÍ POMOCI A ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

Teorie

Aktivity

- Aktivita 11: Zodpovědné cestování

5 - ODKAZY, ZDROJE

Název: Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce v hodinách zeměpisu

Autorka: Zuzana Klímová Vaňková ve spolupráci s Ilonou Gajdíkovicou

Editace: Ilona Gajdíková, Alžběta Stropnická

Grafika: Lukáš Hájek

© Charita Česká republika, Praha 2013, 2. vydání

Materiál vznikl v rámci projektu Prohloubení povědomí o rozvojových otázkách mezi učiteli a žáky 2. stupně na základních školách v ČR. Projekt byl podpořen z prostředků Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Materiál byl aktualizován v rámci projektu HUMR – Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce ve školách. Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Vážené paní učitelky, vážení páni učitelé,

právě otevíráte druhé vydání manuálu „Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce v hodinách zeměpisu“, který vznikl v rámci projektu „Prohloubení povědomí o rozvojové problematice mezi učiteli a žáky druhého stupně základních škol“ a byl aktualizován v rámci projektu „HUMR – Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce ve školách“.

Manuál je zaměřen zejména na humanitární pomoc a rozvojovou spolupráci, ale dotýká se i jiných témat globálního rozvojového vzdělávání (GRV), jako například migrace, sociální spravedlnosti a chudoby, udržitelného rozvoje... a mnoha dalších. V manuálu naleznete teoretické části, které přinášejí základní informace o globálním rozvojovém vzdělávání a metodách, které používá, dále o humanitární pomoci, rozvojové spolupráci a zvláštní kapitola je věnovaná roli České republiky v oblasti humanitární pomoci a zahraniční rozvojové spolupráce. Na stručnou teorii navazují pracovní listy s aktivitami do výuky zeměpisu.

Naší snahou bylo připravit manuál tak, aby pro vás bylo jeho používání co nejpříjemnější. U každé aktivity najdete informace o návaznosti na tematické okruhy Rámcového vzdělávacího programu, dále seznam pomůcek a podkladů, přesný postup i doplňující informace. Součástí manuálu je CD, kde najdete tabulky, fotografie, prezentace a další podklady. U popisu aktivit neuvádíme přesnou časovou dotaci, protože se může velmi lišit podle zájmů, znalostí a schopností žáků. V zásadě jsou aktivity zvládnutelné během jedné vyučovací hodiny (pokud bude třeba aktivitu zkrátit, doporučujeme spíše urychlit úvod, ale ponechat závěrečnou část aktivity).

Naším cílem při tvorbě manuálu bylo připravit materiál, který vám, učitelům, pomůže při výuce tak obtížných témat, jako jsou například humanitární katastrofy a následná pomoc, rozvojové země a rozvojová spolupráce, chudoba ve světě, globalizace apod. S těmito tématy se žáci dnes a denně setkávají v médiích. Tento manuál Vám pomůže zasadit obtížná témata do širšího kontextu, nabídne Vám metody a konkrétní aktivity, jak s nimi v hodině pracovat a pomoci žákům, aby jim porozuměli. Protože metody GRV jsou založeny na aktivním zapojení žáků, pomáhají procvičovat komunikační dovednosti, kritické myšlení, tvořivost a přispívají k budování klíčových kompetencí. Budeme rádi, když Vám tento manuál pomůže při výuce a podpoří Vás při výkonu Vaší nelehké profese učitele.

Zvláštní dík patří zaměstnancům a spolupracovníkům Charity ČR za poskytnutí podkladů pro vytvoření tohoto manuálu.

Zuzana Klímová Vaňková
Autorka manuálu

Globální rozvojové vzdělávání

1

CO JE (GRV) „GLOBÁLNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ“ ?

Definice globálního rozvojového vzdělávání různých subjektů působících v oblasti vzdělávání se od sebe liší, a to zejména důrazem, jaký kladou na jednotlivé aspekty GRV. Můžeme však říci, že GRV:

Informuje o aspektech života v dnešním globalizovaném světě,

vysvětluje souvislosti mezi životy lidí v různých částech světa,

zdůvodňuje, proč se o tyto souvislosti zajímat,

učí vyhodnocovat informace a šíří povědomí o možnostech, jak se aktivně podílet na řešení problémů a jak ovlivňovat globální procesy.

Cílem GRV ve školách je přiblížit žákům problémy současného světa a připravit je na jejich řešení.

Tedy zprostředkovává informace a rozvíjí dovednosti (kritické myšlení, argumentace, spolupráce apod.), podněcuje k zaujetí postoje. Opírá se o hodnoty solidarity, spravedlnosti a udržitelného rozvoje.

JAKÁ TÉMATA PATŘÍ DO GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ?

Globalizace, sociální spravedlnost a chudoba, humanitární pomoc, rozvojová spolupráce, lidská práva, mír a konflikty, migrace, fair trade, mezinárodní organizace, životní prostředí a udržitelný rozvoj, světový obchod a mezinárodní dluh, gender a rozvoj a mnoho dalších.

JAKÝ SMYSL MÁ GRV VE ŠKOLE?

Pomoci žákům pochopit dnešní globalizovaný svět a procesy v něm, které ovlivňují náš každodenní život.

- Pomoci žákům získat schopnost zaujmout stanovisko a následně podle něj jednat.
- Žáci a učitelé se setkávají s tématy GRV dnes a denně při výuce i ve svých životech.
- Poskytnout žákům kompetence potřebné k zaujetí role aktivního občana (nejen pasivního spotřebitele).

OTÁZKY ŽÁKŮ, NA KTERÉ GRV MŮŽE PŘINĚST ODPOVĚĎ:

Evropy se to přece netýká, nějaké společné řešení problémů světa, my si je přece vyřešíme sami, tak nás to nemusí zajímat...

(OSN, Rozvojové cíle tisíciletí)

Proč to trvá tak dlouho, než dostanou všichni pomoc? Ostatní se tam bojí jet a dovést jim jídlo?

(zemětřesení na Haiti)

Co je špatného na dětské práci, já taky doma pracuju aspoň si vydělají peníze...

Adoptovali jsme společně „na dálku“ kluka v Africe, co kdyby si nějaký Amík adoptoval mě?

Proč by mě to mělo zajímat?

(problematika HIV / AIDS v subsaharské Africe)

Ale přece by mohli víc pracovat a nečekat jen na nějakou pomoc od nás...

(chudoba ve světě)

JAKÝ SMYSL MÁ GRV VE SPOLEČNOSTI?

Potřeba smysluplného světa – lidé potřebují rozumět světu, ve kterém žijí; GRV lidem pomáhá porozumět globálním procesům, které ovlivňují jejich každodenní životy.

- Spravedlnost a udržitelný rozvoj – GRV přináší lidem informace; bez podpory informované veřejnosti není možné dosáhnout spravedlnosti ani udržitelného rozvoje.
- Soustavné řešení problémů globalizovaného světa – problémy současného světa nelze vyřešit bez politické vůle a veřejného financování (a proto je nutný demokratický dialog informované společnosti).
- Zájem veřejnosti o rozvojovou problematiku – podle výzkumů veřejného mínění lidé podporují rozvojovou spolupráci, ale mají velmi malé znalosti rozvojové problematiky.
- Možnost podílet se, ovlivňovat a aktivně jednat na spoluvytváření našeho světa – což není možné bez znalostí, dovedností a schopností.

GRV DÁVÁ UČITELŮM:

- rámec, pomocí kterého mohou tato témata zasadit do kontextu
- informace, pomocí kterých mohou témata vysvětlit
- metody, jakým způsobem s tématy pracovat jak je přiblížit žákům
- obohacení výuky - GRV přináší nová a zajímavá témata do výuky, jiný úhel pohledu na svět (lze využít v rámci průřezových témat, občanské výchovy, dějepisu, zeměpisu, výtvarné výchovy, cizích jazyků, českého jazyka a literatury apod.)
- efektivní způsob, jak utvářet a dále rozvíjet klíčové kompetence, tedy jak splnit cíle základního vzdělávání

klíčové kompetence

Souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti, přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a posilování funkcí občanské společnosti.

Klíčové kompetence v základním vzdělávání jsou kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské a pracovní.

RVP vymezuje klíčové kompetence na úrovni, které mají dosáhnout všichni žáci na konci základního vzdělávání.

(Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007)

Klíčové kompetence mohou být mimo jiné utvářeny prostřednictvím globálního rozvojového vzdělávání:

kompetence k učení – žák

- vyhledává a třídí informace, efektivně je využívá
- propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí, vytváří si komplexní pohled

kompetence k řešení problémů – žák

- rozpozná a pochopí problém, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů
- vyhledá informace vhodné k řešení problému, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení
- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit

kompetence komunikativní – žák

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu
- naslouchá promluvám druhých lidí, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů

- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem

kompetence sociální a personální – žák

- účinně spolupracuje ve skupině
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat
- s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá
- poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají

kompetence občanské – žák

- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
- chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností
- rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc
- chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti

kompetence pracovní – žák

- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot

JAK ZAŘADIT GRV DO VÝUKY?

- Použitím metod a aktivit GRV v rámci stávajících předmětů.
- Realizací dlouhodobého projektu (nebo projektového dne) na téma GRV.
- Uspořádáním zvláštního semináře, kurzu, přednášky.
- Vytvořením nového předmětu (např. Globální výchova).

V popisu jednotlivých aktivit naleznete informaci, v rámci kterého předmětu nebo průřezového tématu lze aktivitu použít.

Obecně mají témata GRV blízko zejména následujícím:

Občanská nauka, Dějepis, Zeměpis, Přírodopis, Cizí jazyk, Výtvarná výchova, Český jazyk a literatura. V rámci průřezových témat možno zařadit do jakéhokoli předmětu.

Průřezová témata

Mají svým charakterem velmi blízko ke GRV, jejich cíle i tematické okruhy se do značné míry kryjí s cíli a okruhy GRV a nabízí mnoho možností pro využití aktivit obsažených v tomto manuálu.

Reprezentují v RVP okruhy aktuálních problémů současného světa (stejně jako GRV) a vytvářejí příležitost pro individuální uplatnění žáka, rozvoj jeho osobnosti, ale rovněž pro rozvoj schopnosti spolupracovat a důraz je kladen zejména na oblast postojů a hodnot.

Vzdělávací cíle průřezových témat jsou natolik specifické, že nebyly zařazeny jako součást vzdělávacích oborů, ale jsou uvedeny samostatně. Tvoří povinnou součást základního vzdělávání. Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna průřezová témata uvedená v RVP ZV (ale všechna nemusí být zastoupena v každém ročníku).

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova (OSV)
- Výchova demokratického občana (VDO)
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS)
- Multikulturní výchova (MKV)
- Environmentální výchova (EV)
- Mediální výchova (MV)

Není stanoven závazný obsah ani závazné očekávané výstupy. Závazná jsou jen samotná průřezová témata a tematické okruhy. Výběr podtémat v rámci tematických okruhů je v kompetenci školy – GRV představuje příležitost k naplnění jednotlivých tematických okruhů průřezových témat.

Průřezová témata mají směřovat (stejně jako celá školní výuka) k získání klíčových kompetencí, navíc umožňují profilaci školy určitým směrem (např. Globální škola).

(Zdroj: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007)

KDY BĚHEM VÝUKY VYVSTÁVAJÍ TÉMATA TÝKAJÍCÍ SE GRV? KDY LZE VYUŽÍT NÁSTROJŮ GRV?

V případě, že tématem je:

- politika (ministerstva, mezinárodní instituce, mezinárodní dohody, zahraniční politika apod.)
- společnost (cestování, studium v zahraničí, peněžní sbírky na charitativní účely, sport, konflikty, přistěhovalectví apod.)
- kultura (filmy, hudba, výtvarné umění, literatura, divadlo apod.)
- příroda a životní prostředí (přírodní katastrofy, přírodní bohatství, zemědělství, podnebí, klimatické změny apod.)
- ekonomika (daně, financování zahraniční rozvojové spolupráce, obchod, výroba, ceny apod.)

JAKÉ METODY POUŽÍVÁ GRV?

Metody lze charakterizovat jedním slovem: AKTIVITA – tedy aktivní zapojení všech účastníků vzdělávacího procesu; tzn. žáci se aktivně zapojují do výuky, hledají a třídí informace, diskutují, tvoří, spolupracují, hrají role apod.

Metody použité v tomto manuálu:

- Brainstorming
- Brainwriting
- Diskuse
- Práce s prameny, získávání informací a jejich analýza
- Projekty
- Myšlenková mapa
- Hraní rolí
- Peer Education
- Řazení dle priorit
- Přemýšlení - diskuze - kompromis
- Strom analýza

TIPY PRO GRV V PRAXI:

Změňte prostorové uspořádání třídy. Metody GRV vyžadují aktivní zapojení žáků, je proto vhodné změnit tradiční uspořádání třídy, kdy žáci sedí v lavicích. Odsuňte lavice ke stěnám a nechte žáky sedět v kruhu.

Toto uspořádání povzbuzuje komunikaci a aktivitu, bourá bariéry, umožňuje lepší pohyb po třídě; doporučujeme i u aktivit, kdy je na programu písemná aktivita. Žáci mohou psát na lavicích u zdí a během prezentací a diskuze sedět v kruhu.

Utvořte **nové skupiny/dvojice na spolupráci**. Rozdělte tradiční třídní skupinky a dvojice, umožněte žákům spolupracovat v neobvyklých skupinách.

Náměty na rozdělení:

- rozpočítejte třídu
- nalepte žákům na záda barevné papírky (množství barev = počet skupin)
- nechte žáky, ať losují barevné předměty z krabičky (počet barev = počet skupin)
- rozstříhejte obrázky/fotografie, každému dejte jeden díl a nechte žáky, ať je složí dohromady (počet fotografií = počet skupin, počet rozstřížených dílů fotografie = počet žáků ve skupině)

Nevynechávejte u aktivit **závěrečnou diskuzi a reflexi**. Kladte otevřené otázky, podporujte žáky, aby vyjádřili své názory, pocity, připomínky (kladné i záporné), buďte moderátorem diskuse, pomozte žákům, aby dokázali ohodnotit, co jim aktivita přinesla.

Pokud vybíráte **zprávy a fotografie z rozvojových zemí** z médií, nabízíme tato doporučení:

- fotografie a zprávy by měly být založeny na respektu, rovnosti, solidaritě a spravedlnosti
- nezdůrazňovat rozdíly a odlišnosti (rozdělení „my versus oni“), ale spojovat podobné s podobným (příklad chybného výběru – např. ilustrační fotografie Vietnamce a Čecha, kdy jeden bos seje rýži, druhý v obleku u počítače;

správně: zobrazit českého zemědělce a vietnamského zemědělce, nebo českého úředníka a vietnamského úředníka)

- pravdivé zobrazení skutečnosti, tak, aby přispělo k porozumění širšího kontextu situace vyloučení stereotypního a diskriminujícího zobrazení
- úcta k lidským právům a lidské důstojnosti.

(Zdroj: Mediální příručka (Rozvojové cíle tisíciletí), finep, 2008.)

CHARAKTERISTIKA METOD POUŽÍVANÝCH V MANUÁLU

Všechny níže jmenované metody lze použít k jakémukoli tématu v manuálu, pro rozšíření aktivit, nebo jako aktivitu samostatnou, doplňující nějaký teoretický výklad.

BRAINSTORMING

Kreativní skupinová technika, jejímž cílem je rychle získat co nejvíce nápadů, názorů, rozprout kreativní myšlení, nalézt nový způsob řešení problému nebo nový náhled; lze použít jako úvod k probírání nového tématu (ke zmapování znalostí a názorů diskutujících), nebo jako myšlenkovou „rozcvičku“.

Účastníci by měli být povzbuzováni, aby sdělovali jakékoli nápady k tématu, bez autocenzury („co mi přijde na jazyk“); inspirace ostatními návrhy je vítána; všechny nápady jsou zapisovány na tabuli/flipchart (na místo viditelné všem účastníkům); důležité je množství nápadů, úkolem moderátora je povzbudit účastníky k aktivnímu zapojení (řekněte cokoli vás napadne, když se řekne ..., může to být podstatné jméno, sloveso, přídavné jméno, jméno člověka, činnost...)

Pomůcky:

- tabule/flipchart na zapisování

Pravidla:

- Co nejvíce nápadů.
- Zapisování na viditelné místo.
- Nekomentovat, nehodnotit, nekritizovat návrhy (platí pro všechny zúčastněné).
- Po sběru návrhů dochází ke třídění – práce s návrhy podle účelu brainstormingu.
- Komentář zajímavých nápadů, uvedení definice pojmu nebo přehled navrhovaných řešení (pokud je účelem brainstormingu navrhnout řešení problému).

Postup:

- Vysvětlíte pravidla brainstormingu – viz výše (důležité je zdůraznit žákům, že jde o jakousi burzu nápadů, jakýkoli nápad je vítán, jde o to, sesbírat co nejvíce návrhů, ne je hodnotit).
- Určete zapisovatele.
- Sdělte žákům téma (např. „Co vás napadne, když se řekne ROZVOJ?“).
- Zápis nápadů.
- Shrnutí nápadů, komentář vybraných zajímavých návrhů, definic, námětů apod. (nikoli negativní, jen pozitivní).

BRAINWRITING

Obdoba brainstormingu, také jde o sběr nápadů, názorů, podnětů; probíhá písemnou formou. Vhodné k překonání studu, obav sdělit své nápady celé skupině, zároveň přiměje k zapojení i méně aktivní/nesmělé účastníky.

Pomůcky:

- list papíru pro každého žáka
- psací potřeby
- tabule

Postup:

- Vysvětlíte pravidla a cíl brainwritingu (upozorníte, že nejde o test, poslouží pro práci skupiny).
- Rozdělte třídu do skupin po 5–6 žácích.
- Každý žák dostane nadepsaný papír s tématem (např. chudoba).
- Každý žák napíše alespoň 1 nápad.
- Měřte čas, po 2 minutách žáci podají svůj list papíru dalšímu ve skupině.
- Žáci si přečtou předešlé nápady na papíře a připiší další (inspirovaný tím, co už je napsáno).

- Opakuje se, dokud každý nepsal na všechny papíry ve skupině.
- Každá skupina představí ostatním, co její členové zapsali.
- Shrňte a okomentujte, co bylo řečeno (co se opakovalo, napadalo žáky ve všech skupinách, co je originální nápad, podobné jako u brainstormingu).
- Případně je možné jen sesbírat popsané papíry a použít jako zdroj informací pro přípravu vyučovací hodiny – co žáci vědí/nevědí o tématu, co je napadá, zajímá, apod.

DISKUSE V KRUHU

Metoda pro usnadnění, rozprouzení skupinové diskuse. Cílem je, aby každý člen skupiny měl možnost vyjádřit se k tématu, přispět do diskuse, získal prostor; rozvíjí komunikační dovednosti a posiluje vztahy. Důležitý je demokratický princip a vystupování učitele v roli moderátora diskuse, nikoli přednášejícího.

Pomůcky:

- židle (polštáře) na sezení
- předmět pro předávání v kruhu (míč, plyšová hračka, klobouk apod. – dále nazýván jako „mikrofon“)

Postup:

- Žáci i učitel sedí v kruhu (uprostřed by neměla být žádná velká fyzická překážka – stůl, lavice apod.).
- Vysvětlíte pravidla: každý mluví, jen když drží v ruce „mikrofon“; každý může svobodně vyjádřit svůj názor, jakýkoli podnět a příspěvek do diskuse je vítán.
- Aktivita na úvod – je vhodné začít jednoduchou aktivitou, kdy žáci reagují na jednoduchá prohlášení a každý, kdo by odpověděl „ano“, udělá krok dopředu, „ne“ je krok zpět (případně sednout); začíná se prohlášeními typu „Mám domácí zvíře“ nebo „Mám rád vanilkovou zmrzlinu“, po několika konstatováních se přejde k prohlášením, která jsou relevantní k tématu celé aktivity (např. „Chtěl bych cestovat do Afriky“); prohlášení nemají být moc složitá, jde o vstupní, krátký úvod k diskusi v kruhu.
- Vezměte si do ruky „mikrofon“, vyslovte začátek nějaké věty (představující hlavní téma diskuse) a požádejte žáky, aby větu dokončili. (Například: „Odhaduje se, že pouze necelých 70 % dospělých lidí na světě umí číst a psát. Podle mého názoru...“).
- Vystupujte v roli moderátora diskuse žáků na dané téma.
- Shrňte hlavní myšlenky, uzavřete diskusi.

MYŠLENKOVÁ MAPA (MIND MAP)

Pomůcky:

- velký list papíru
- psací potřeby

Postup:

Technika pro grafické znázornění myšlenek, řešení problému, pomoc při studiu (zpřehlednění komplexního problému).

- Ve středu čistého papíru napište hlavní téma.
- Části problému, dílčí témata vepište kolem středu a spojte čarami s hlavním tématem, každé podtéma můžete dále rozvíjet a větvit a podle potřeby spojovat s jinými větvemi a tématy na mapě.
- Používejte barvy, symboly, obrázky.
- Pro označení větví používejte hesla nebo krátké věty.

VZÁJEMNÉ VZDĚLÁVÁNÍ (PEER EDUCATION)

Postup:

MLadí lidé předávají svoje znalosti svým vrstevníkům (žáci svým spolužákům ve třídě); skupina žáků (nebo jednotlivců) si najdou informace k určitému tématu a podělí se o své znalosti s ostatními. Důležitá je zvolená metoda, ne přečtení referátu, ale důraz na způsob podání, prezentace, aktivní zapojení spolužáků.

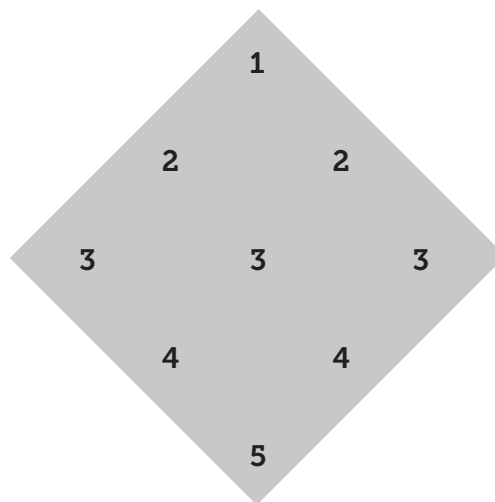
ŘAZENÍ PODLE PRIORIT

Postup:

Metoda s cílem vyjasnění názorů a povzbuzení debaty ve skupině.

- Napište na kartičky prohlášení/témata/předměty, které je třeba seřadit.
- Rozdělte žáky do malých skupin nebo dvojic.
- Zadejte žákům úkol, ať seřadí kartičky podle důležitosti.
- Jednotlivé skupiny prezentují ostatním jak kartičky seřadily.
- Ved'te diskusi, jejímž cílem je shoda celé třídy na pořadí.

Další variantou prioritizace je **metoda diamant** – řazení priorit do tvaru diamantu, kdy nejdůležitější je nahoře, nejméně důležité dole:

2

PŘEMÝŠLENÍ – DISKUSE – KOMPROMIS (1-2-4)

Cílem metody je formulace vlastního názoru, zamyšlení nad problémem, diskuse, argumentace a hledání kompromisu. Výhodou je i zapojení všech žáků do aktivity.

Postup:

- Zadejte žákům úkol, ať si promyslí určitý problém a napíší své vlastní stanovisko.
- Poté ať ve dvojicích porovnají své názory a prodiskutují je.
- Dále ať utvoří větší skupiny a snaží se najít společné stanovisko.
- Takto vytvořené skupiny prezentují své názory celé třídě (případně je možné spojovat skupiny a diskutovat, dokud celá třída nenalezne společné řešení).

STROM ANALÝZA

Metoda na prozkoumání příčin a důsledků určitého problému.

Pomůcky:

- velký list papíru (A1) s jednoduchou kresbou stromu
- psací potřeby

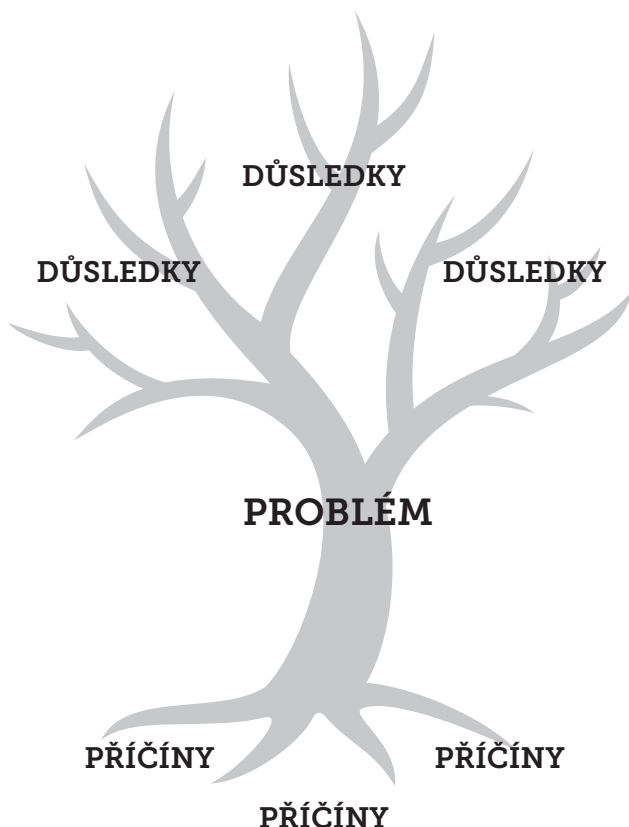
Postup:

- Rozdělte třídu do skupin.
- Dejte každé skupině papír s kresbou stromu.
- Vysvětlete žákům, že mají na kmen stromu napsat problém/otázku, kterou řeší. Kořeny symbolizují příčiny, větve představují dopady. Povzbud'te žáky, ať zapisují svoje nápady do kresby stromu.
- Každá skupina prezentuje svoji analýzu zbytku třídy.
- Vytvořte jednu společnou kresbu stromu, kde budou uvedeny všechny příčiny a dopady, které žáci v jednotlivých skupinách vymysleli.

- Diskutujte se žáky: Pomohla vám tato analýza lépe pochopit zkoumaný problém? Jsou zde nějaké souvislosti mezi jednotlivými příčinami a dopady? Jeví se vám teď zkoumaný problém jednodušší, nebo více komplikovaný? Napadají vás nějaká řešení problému?

(upraveno dle: Pamoja, Pamoja Teachers Manual 2010 – 2011)

2

NÁVRHY DALŠÍCH AKTIVIT

Tyto aktivity lze použít například v rámci projektového dne, nebo jako mimoškolní aktivitu, popřípadě dlouhodobý projekt. Je důležité, aby aktivitu organizovali a řídili sami žáci, učitel má roli poradce, mentora. Je vhodné, aby si formu a téma zvolili sami žáci na základě svých znalostí a zkušeností získaných v rámci GRV.

Příklady témat: Indie, Afrika, chudoba, spolupráce apod. (lze se inspirovat tématy z manuálu).

Je možné uspořádat například:

- výstavu plakátů
- divadelní představení
- hudební představení
- filmový klub
- studentskou konferenci
- vytvořit informační stánek (přímo ve škole nebo na veřejném místě ve městě)
- soutěž esejů
- internetovou diskusi (na sociální síti)
- vytvořit blog nebo internetovou stránku
- pozvat hosta/odborníka na diskusi
- dobrovolnickou pomoc

Úvodní aktivita / Bingo

VSTUPNÍ AKTIVITA K TÉMATŮM ROZVOJE, ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE
A HUMANITÁRNÍ POMOCI. ŽÁCI SBÍRAJÍ ODPOVĚDI NA OTÁZKY K TÉMATU
A SPOLEČNĚ DISKUTUJÍ O VÝSLEDKÁCH.

3.1

AKTIVITA 1

CÍLE

- žáci se seznámí se základními pojmy humanitární pomoci a rozvojové spolupráce
- žáci formulují vlastní stanovisko k hlavním tezím, které se týkají rozvoje, rozvojové spolupráce a humanitární pomoci

NÁVAZNOST NA RVP

Společenské a hospodářské prostředí (globalizační společenské, hospodářské a politické procesy).

PODKLADY / POMŮCKY

- dostatečný počet kopií formuláře s otázkami („Bingo otázky“)
- pro každého žáka na domácí úkol
- při navazující hodině jednu kopii do každé skupiny, tedy pro 4 žáky

POPIS AKTIVITY

Úvodní část aktivity

- rozdejte žákům kopie formuláře s otázkami a požádejte je, ať je do příští (přes příští) hodiny vyplní

Jedná se o soubor devíti otázek, které se týkají rozvojových zemí, rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Žáci nemají odpovídat sami, ale požádat devět různých osob o odpovědi (každý dotazovaný zodpoví jednu otázku). Žáci zaznamenají jejich odpovědi do formuláře.

Hlavní část aktivity (pokračování s vyplněnými formuláři)

- rozdělte třídu do skupin po čtyřech
- požádejte žáky, aby ve skupinách prošli vyplněné formuláře a porovnali odpovědi, které získali
- dejte každé skupině prázdný formulář s otázkami a požádejte je, ať si připraví krátkou prezentaci odpovědi, které získali
- prezentaci mohou pojmut jako informaci o nejčtenějších zjištěních (např.: „třem z našich dotazovaných připadá nejnaléhavějším globálním problémem ničení dešťných pralesů“ apod.), nebo jako upozornění na nejzajímavější odpovědi

Závěrečná část aktivity

- diskutujte se žáky o získaných odpovědích

Jak by odpovídali oni sami?

Co je překvapilo na odpovědích ostatních?

Jaká témata/země se v odpovědích objevují často a jaká výjimečně?

Co z toho plyne?

VARIANTY

Projektový den

Pokud připravujete projektový den s tématy globalizace, rozvoje, rozvojových zemí apod., můžete tuto aktivitu použít:

- v rámci přípravy projektového dne žáci sbírají odpovědi (z jiných tříd) s cílem zjistit, jaké je povědomí o rozvojových tématech a naplánovat podle toho náplň projektového dne
- v rámci projektového dne žáci během určitého časového úseku sbírají odpovědi na otázky ve svém formuláři (od dětí z jiných tříd)
- otázky je možné obměnit podle potřeby

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Aktivita je vhodná jako úvodní před tématy týkajícími se rozvojových zemí, rozvojové spolupráce, humanitární pomoci, globálních problémů.

3.1

AKTIVITA 1

Různé úhly pohledu

ŽÁCI PRACUJÍ S RŮZNÝMI KARTOGRAFICKÝMI ZOBRAZENÍMI SVĚTA.

CÍLE

- žáci se seznámí se s různými kartografickými typy zobrazení světa a porozumí různým typům zobrazení
- žáci se zamyslí nad orientací mapy a nad významem map a jejich tvorbou (Jaké vztahy ve světě reflektuje konkrétní zobrazení mapy světa? Co dalšího mapa zobrazuje? Můžeme se z mapy dozvědět něco o mocenském rozložení ve světě?)
- žáci si uvědomí možné alternativy a naučí se pracovat s odlišnými názory a pohledy na svět

NÁVAZNOST NA RVP

Geografické informace, zdroje dat, kartografie (komunikační geografický a kartografický jazyk, geografická kartografie).

PODKLADY / POMŮCKY

- papír A4 pro každého žáka (nelinkovaný)
- projektor a počítač - prezentace „Různé úhly pohledu“
- plán vašeho města

POPIS AKTIVITY

Úvodní část aktivity:

- požádejte žáky, ať si představí následující situaci:

Přijel vás navštívit bratranec Honza. Honza moc nezná vaše město a v době, kdy budete ve škole, chce navštívit městské muzeum (poštu/konkrétní střední školu/polikliniku/plavecký bazén apod. – zvolte místo, které všichni žáci znají a je dostatečně daleko od školy, aby mělo smysl kreslit plánek cesty)

- nakreslete pro Honzu plánek cesty od školy na požadované místo
- požádejte žáky, aby ve dvojicích porovnali své plánky cesty, případně požádejte 2 dobrovolníky, aby své nákresy ukázali ostatním
- diskuse

Jak se plánky lišily?

Jak je váš plánek orientován? (Sever nahoře? Výchozí bod uprostřed? Dole?)

Jaké orientační body jste zvýraznili? (Čerpací stanice/most/obchod...)

Vyznačili jste totožné orientační body?

Použili jste údaje o vzdálenostech?

Který nákres je správně? Podle čeho to určíte?

(Můžete žákům promítnout/ukázat skutečný plánek vašeho města s vyznačenou trasou od školy k hledanému místu, aby více vyniknul rozdíl mezi jejich nákresy a skutečností, tedy, že vzdálenosti jsou jiné, úhly, jaké svírají ulice jsou jiné atd.; přesto jejich nákresy nejsou špatně! Podle mnoha z nich by hledající člověk skutečně došel na požadované místo.)

Můžeme říci, že správnost nákresu by mohl určit jen člověk, který podle nich dojde/nedojde k hledanému místu; ale nákresy se liší, mají jiné měřítko, různé orientační body.

3.1

AKTIVITA 2

Hlavní část aktivity (pokračování s vyplněnými formuláři)

- promítněte žákům prezentaci „Různé úhly pohledu“ (všimněte si poznámek pod snímky s komentářem), případně rozdejte do dvojic kopie map z prezentace
- zeptejte se žáků, které zobrazení je správné a proč, která mapa se jim více líbí?
- co je vlastně na mapách zobrazeno? v čem se mapy liší? (každá mapa má jiný účel, snaží se zachovat poměr úhlů, délek nebo ploch a to podle různého typu zobrazení (podle zkreslení), jiné mapy představují odlišnou orientaci – jih nahoře, sever dole/Austrálie nahoře a uprostřed apod.

Závěrečná část aktivity:

- diskuse:
Proč má být sever nahoře?
Které státy jsou podle našeho vnímání „na konci světa“?
Které země vypadají menší/větší?
Proč se máme dívat na svět z různých perspektiv?
Líbí se vám jiné zobrazení?
Vadí vám nějaké?
Dokážete najít Českou republiku na netradičních zobrazeních?
- můžete zadat žákům úkol, aby se pokusili najít neobvyklé zobrazení světa na internetu

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE**Info**

Existuje mnoho různých pohledů a způsobů zobrazení, ale všechny mohou být správné. Lidé spolu mohou lépe komunikovat, když si uvědomí, že existuje široká škála perspektiv, ze kterých se lze dívat na svět. Tradiční zobrazení zkresluje velikosti (Afrika se jeví menší) a často posouvá rovník níže, takže Evropa se dostává do středu (a zdá se být větší, než ve skutečnosti je). Každé zobrazení do jisté míry zkresluje tvar nebo velikost světadílů (tedy zkresluje úhly, plochy nebo délky). Typ zobrazení je důležitý, neboť obrázky utváří naše vnímání světa. Spatřit nekonvenční vyobrazení známého může tedy být obohacující a přinášet nové myšlenky.

Názory: současné převažující zobrazení symbolizuje mocenské rozložení světa, rozvojové země (globální Jih) se zde jeví menší, tedy méně významné. Oproti tomu Evropa vypadá větší a je umístěna uprostřed. Australané, Novozélandané a Japonci někdy používají odlišné mapy, na kterých je jejich země umístěna do středu nebo nahoru.

Zobrazení se měnilo i v průběhu historie, každá doba (civilizace) má svůj vlastní zobrazovací model (např. v Antice Herkulovy sloupy (dnešní Gibraltar) symbolizovaly konec světa, středověké křesťanství kladlo na mapu Ráj a východ nahoru apod.)

NAVAZUJÍCÍ AKTIVITY

Lze provázat s výukou dějepisu (historický vývoj zobrazení světa).

Témata / Humanitární pomoc

BRAINSTORMING SE ŽÁKY NA TÉMA
„HUMANITÁRNÍ POMOC“

LÉKY POTRAVINY
TSUNAMI VÝBUCH
AFRIKA SOPEK
LÉKAŘI
KATASTROFY
PŘÍRODNÍ
ZEMĚTŘESENÍ
NA HAITI –
POSLAT LÉKY,
POTRAVINY,
STAVEBNÍ MATERIÁL
EPIDEMIE
POMOC PRO
POSTIŽENÉ OBLASTI
INFEKČNÍ
NEMOCI
PENÍZE
POMÁHAT
CHUDÝM
LIDEM
HLADOMOR
INDIE
CHUDOBA
SOCIÁLNÍ POMOC TĚM, KDO
NEROVNOST JI POTŘEBUJÍ

TEORIE

CO JE HUMANITÁRNÍ POMOC?

Cílem humanitární pomoci je co nejrychleji poskytnout pomoc a snížit utrpení lidí, kteří se ocitli v ohrožení způsobeném katastrofou nebo konfliktem; tedy:

- zachraňovat životy
- snižovat strádání
- chránit důstojnost dotčených osob

Humanitární pomoc je bezprostřední krátkodobá pomoc, která lidem zasaženým humanitární krizí pomůže uspokojit jejich základní životní potřeby v oblastech:

- voda/hygiena
- potraviny/výživa
- obydlí
- zdravotní péče

Humanitární pomoc obvykle zahrnuje poskytnutí stanů, příkryvek, potravin, vody, léků, lékařských zařízení, zařízení na čištění vody, paliva apod.

KDY JE HUMANITÁRNÍ POMOC POSKYTOVÁNA? CO ZNAMENÁ POJEM HUMANITÁRNÍ KRIZE?

4.1

Poskytuje se v případech krize vyvolané:

- **přírodní katastrofou** (zemětřesení, povodně, tsunami, sopečný výbuch, sesuvy půdy, tropické bouře, sucha, požáry, extrémní teploty, epidemie apod.); v nedávné době například:
 - zemětřesení na Haiti v lednu 2010
 - zemětřesení v Chile v únoru 2010
 - tajfun a povodně v JV Asii a Číně v červnu a červenci 2010
 - povodně ve střední Evropě během května 2010
 - povodně v Pákistánu v létě 2010
 - dzud (extrémně nízké teploty spojené s bohatou sněhovou nadílkou) v Mongolsku na přelomu let 2009 a 2010
 - zemětřesení a vlna tsunami, které mimo jiné způsobily havárii v jaderné elektrárně Fukušima v Japonsku v roce 2011
 - zemětřesení v Číně a v Íránu v roce 2013 apod.
- **katastrofou způsobenou lidmi**, například:
 - průmyslová havárie v Bhópálu v Indii v roce 1984
 - havárie v Černobylské jaderné elektrárně v roce 1986
- **ozbrojeným konfliktem**, může se jednat o aktuální, právě probíhající nebo nedávno ukončený konflikt (např. Irák, Afghánistán)
- **dlouhodobým konfliktem**, souběhem několika krizových událostí. Jedná se o krizové, dlouhodobě nestabilní oblasti v komplexní a dlouhodobé humanitární krizi (např. Kašmír, Barma, Čečensko, Kolumbie, Demokratická republika Kongo, subsaharská Afrika apod.)

Humanitární krize

nebo „humanitární katastrofa“ je událost nebo série událostí, která představuje zásadní ohrožení zdraví, bezpečnosti, nebo naplnění základních životních potřeb velké skupiny lidí. Ozbrojené konflikty, epidemie, hlad, přírodní katastrofy a jiné závažné mimořádné události, to vše může zahrnovat nebo vést k humanitární krizi.

CO SE DĚJE PO KATASTROFĚ? KDO A JAK POMÁHÁ?

V „první linii“ pomáhají:

- týmy lékařů (ošetření raněných a nemocných, polní nemocnice, záchranné týmy...)
- bezpečnostní složky (např. experti na vyhledávání min, ochrana civilistů, ochrana humanitární pomoci, bezpečnostní stabilizace postižené oblasti apod.)
- logistické týmy (přeprava hmotné pomoci, sklady, koordinace, mapování potřeb apod.)
- specialisté na zajištění dalších chybějících funkcí – např. budování alternativních komunikačních prostředků
- pracovníci poskytující krizovou psychosociální pomoc

AKTÉŘI

První, kdo reaguje na katastrofu, jsou místní lidé; poskytují pomoc, provádějí záchranné operace a rekonstrukci. Možnosti a schopnosti místních reagovat na krizovou situaci se velmi liší, závisí:

- na situaci v regionu (ekonomická, bezpečnostní, infrastruktura apod.)
- rozsahu krizové situace – velikosti katastrofy, počtu zasažených obyvatel apod.

Pokud zasažená komunita (stát) nedokáže svými prostředky situaci zvládnout, přichází na pomoc mezinárodní/zahraniční organizace.

Klíčoví aktéři:

- místní obyvatelé
- místní vláda
- nevládní neziskové organizace humanitárního zaměření (národní i mezinárodní)
- bezpečnostní složky
- soukromý sektor (pronájem zařízení, dopravních prostředků apod.)

Další velcí poskytovatelé prostředků:

- agentury OSN - UNHCR (Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky), UNICEF (Dětský fond OSN), WFP (Světový potravinový program), OCHA (Úřad pro koordinaci humanitární činnosti OSN) a další
- generální ředitelství Evropské komise pro humanitární pomoc (ECHO)
- jednotlivé státy mezinárodního společenství

Znamé mezinárodní a české organizace poskytující humanitární pomoc:

- Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce (<http://www.icrc.org/>)
- Lékaři bez hranic (www.msf.org, www.lekari-bez-hranic.cz)
- International Rescue Committee (www.theirc.org)
- Caritas Internationalis (www.caritas.org)
- Oxfam (www.oxfam.org)
- Care (www.care.cz, www.care.org)
- Save the Children (www.savethechildren.org)
- World Vision (www.worldvision.org)
- Charita Česká republika (www.caritasczech.org)
- Adra (www.adra.cz)
- Člověk v tísni (www.clovekvtsni.cz)

TAKŽE HUMANITÁRNÍ POMOC ZAČÍNÁ KRÁTCE PO KATASTROFĚ A KONČÍ...?

Humanitární pomoc není jen rozdávání jídla a přikrývek, ale důležitou součástí jsou další činnosti v dlouhodobém časovém horizontu:

Posouzení situace, mapování potřeb

Poskytování humanitární pomoci je zahájeno posouzením situace a mapováním potřeb bezprostředně po události. Mapováním potřeb rozumíme zjišťování potřeb zasažených lidí – identifikování zvláště ohrožených skupin, zjišťování, která oblast je zasažena nejhůře a jakým způsobem (chybí zdroj pitné vody, jinde chybí přístřeší, někdo je více ohrožen násilím apod.). Znalost politické, bezpečnostní, společenské a ekonomické situace je nutná pro efektivní poskytování humanitární pomoci, je nutné vycházet z místních specifik (jiným způsobem probíhá poskytování humanitární pomoci po zemětřesení na Haiti a jinak např. v Itálii).

Při poskytování humanitární pomoci je nutné vzít v úvahu:

- rozsah a trvání krize (počet obětí, zasažených lidí, velikost území, případně doba trvání krize)
- ekonomickou situaci v regionu (chudoba)
- zvyky a další specifika postižených skupin
- podnebí (teplo, zima, sucho, monzun, případně další možná rizika např. období hurikánů apod.)
- bezpečnostní situaci (míra kriminality, přítomnost nebezpečných zařízení v regionu apod.)
- rozvoj infrastruktury
- fungování státní správy (včetně míry připravenosti na případné krizové události, systém civilní ochrany, vlastní záchranný systém)
- případnou přítomnost mezinárodních organizací a vojenských sil, využitelných pro bezpečnostní stabilizaci i samotnou distribuci humanitární pomoci
- fungování místních neziskových organizací

Mapování potřeb probíhá nejen bezprostředně po katastrofě, ale i opakovaně během poskytování pomoci.

Mobilizace zdrojů

Získávání zdrojů na efektivní pomoc, zejména se jedná o pomáhající profesionály a finanční prostředky.

Vyhodnocení

Shrnutí průběhu poskytování pomoci, analýza slabých a silných stránek, návrhy na zlepšení a sepsání ověřených postupů využitelných pro případné další podobné události.

Prevence/příprava strategie

Jaký bude postup v případě další podobné katastrofy; personální, materiální a finanční zajištění, plán spolupráce a koordinace s jinými aktéry; prevence – snižování rizika.

KDY DOJDE K UKONČENÍ POMOCI? CO SE DĚJE DÁL V POSTIŽENÝCH OBLASTECH?

Humanitární pomoc při mimořádných událostech je krátkodobá (odlišné je to v případě dlouhotrvajících humanitárních krizí, kdy je poskytování humanitární pomoci dlouhodobou záležitostí). Operace obvykle trvají několik měsíců.

V době ukončení poskytování humanitární pomoci by osoby, kterým byla pomoc poskytována, měly mít situaci pod kontrolou, nebo je jim poskytována jiná, dlouhodobější forma pomoci – rozvojová pomoc (viz kapitola 4 „Rozvojová spolupráce“).

Cílem humanitární pomoci není jen vrátit život zasažených lidí do stavu, v jakém byl před krizí/katastrofou; je nutné brát v potaz možná budoucí rizika a snažit se jim předcházet.

Na humanitární pomoc poskytovanou v rozvojových zemích navazuje rozvojová spolupráce; v případě komplexních dlouhodobých krizí se humanitární pomoc a rozvojová spolupráce prolínají, běží současně.

Peklo nebo ráj?

STEJNÁ MÍSTA MOHOU PŘEDSTAVOVAT EXOTICKÝ RÁJ PRO TURISTY I MÍSTO BEZ NADĚJE NA LEPŠÍ BUDOUCNOST PRO ZDEJŠÍ OBYVATELE. AKTIVITA PŘEDSTAVÍ ŽÁKŮM 3 RŮZNÉ ZEMĚ, ŽÁCI PŘIPRAVUJÍ PREZENTACE O KONKRÉTNÍ ZEMI.

CÍLE

- žáci dokáží definovat humanitární pomoc a humanitární krizi
- žáci prozkoumají možnosti mediální manipulace a zamyslí se nad etikou reklamy a práce médií
- žáci se seznámí se situací v Ugandě, na Srí Lance a v Etiopii

NÁVAZNOST NA RVP

Společenské a hospodářské prostředí, obyvatelstvo světa, globalizační společenské, politické a hospodářské procesy, světové hospodářství.

PODKLADY / POMŮCKY

- fotografie označené jako: A3 foto Uganda, A3 foto Srí Lanka, A3 foto Etiopie, každá ve dvou kopiích
- kopie textu zadání (rozdílné pro každou skupinu)
- velký papír (A1) a fixy

POPIS AKTIVITY

Informace pro učitele

- žáci pracují ve skupinách, jejich cílem je vytvořit reklamu na
 - a) „exotické cestování“ tedy turistický zájezd do konkrétní země, nebo
 - b) humanitární pomoc určité zemi
- vždy 2 skupiny pracují se stejným státem a mají o něm stejné informace a stejnou fotografii, texty se liší jen v úvodním zadání (tedy zjednodušeně: „nalákejte turisty“, nebo: „sežeňte pomoc“)
- skupiny neví o tom, v čem se liší jejich zadání; důležitý je moment překvapení, když zjistí, že měly k dispozici stejné informace o určité zemi, ale vhodnými argumenty z dané země udělaly „peklo“ nebo „ráj“
- v závěrečné diskuzi upozorněte na účelovost, s jakou žáci pracovali s informacemi, které měli k dispozici a pokuste se společně najít analogické příklady z médií

Hlavní část aktivity

- rozdělte třídu do 6 skupin
- fotografie a kopie textů rozdejte následujícím způsobem:

skupina	fotografie	text
1	Uganda	Uganda - ráj
2		Uganda - pomoc
3	Srí Lanka	Srí Lanka - ráj
4		Srí Lanka - pomoc
5	Etiopie	Etiopie - ráj
6		Etiopie - pomoc

4.1

AKTIVITA 3

- skupina má za úkol vytvořit reklamu dle zadání, které dostala (skupiny si mezi sebou neukazují fotografie ani texty)
- skupiny neví, v čem se jejich úkoly liší a v čem se shodují; zadejte slovy: „Vytvořte reklamu podle zadání na vašem listu, použijte fotografii...“
- na velký papír připraví návrh reklamy – slogan, popisný text, obrázky...
- skupiny prezentují ostatním svou reklamu (za sebou vždy skupiny se stejnou fotografií)
- po dvou prezentacích se stejnou fotografií nechte prostor pro přečtení zadání a pro diskuzi

Pro tuto aktivitu byly vybrány země, kde na části území probíhá (nebo probíhala) nějaká dlouhodobá humanitární krize; nejedná se tedy o náhlou krátkodobou událost, ale o dlouhotrvající krizi, způsobenou většinou válečným konfliktem, přírodními vlivy (sucho), nebo kombinací více faktorů; více viz. teoretická část „Humanitární pomoc“.

Závěrečná část

- zeptejte se žáků:

Která reklama se vám více líbila?

Chtěli byste zemi navštívit?

Můžete nějak pomoci?

Jak se změnil váš názor na zemi po druhé (protichůdné) reklamě?

Které reklamě důvěřujete?

Která reklama věrněji zobrazuje skutečnost?

- pravdivé mohou být obě, vedte žáky k zamyšlení nad tím, že stejná oblast může být lákavým cílem pro turisty, ale současně i místem, které je cílem mezinárodní pomoci
- seznamte žáky s definicí humanitární pomoci, humanitární katastrofy a dlouhodobé humanitární krize
- vedte žáky k zamyšlení nad etikou reklamy, turismu i pomoci

NAVAZUJÍCÍ TÉMATA

- zodpovědné cestování, cestovní ruch jako nástroj rozvoje, rozvojová spolupráce, humanitární pomoc

NAVAZUJÍCÍ AKTIVITY

- „Zodpovědné cestování“

Klimatické změny

ŽÁCI PRACUJÍ S MAPOU: INTERPRETUJÍ DATA, VYHLEDÁVAJÍ NA MAPĚ, ZAKRESLUJÍ DO SLEPÉ MAPY.

CÍLE

- žáci se zamyslí nad příčinami a dopady klimatických změn
- aplikují znalosti z hodin zeměpisu a pracují s mapou znázorňující rizika spojená s klimatickými změnami
- diskutují o souvislostech klimatických změn s rozvojovou spoluprací
- seznámí se s dopady klimatických změn na životy lidí v rozvojových zemích

NÁVAZNOST NA RVP

Geografické informace, zdroje dat, kartografie - komunikační geografický a kartografický jazyk.
Regiony světa (aktivitu lze zaměřit na konkrétní region).
Společenské a hospodářské prostředí - obyvatelstvo světa.
Životní prostředí - vztah příroda a společnost.

PODKLADY/POMŮCKY

- Prezentace „Klimatická změna“
- slepá mapa (celého světa, nebo jednoho světadílu) pro každého žáka (www.zemepis.com)

POPIS AKTIVITY

Hlavní část aktivity

- promítněte žákům prezentaci „Klimatická změna“

Informace pro učitele

- na snímku č. 2 a 3 jsou jednoduché animace, na kliknutí myši se objeví odpověď na otázku (snímek č. 2) a šipky ukazující jmenované země (snímek č. 3)
- slepá mapa světa: <http://ucebnice.fraus.cz/rozsireni/on-line-podpora-zemepis>
- u prvního snímku s mapou nechte žáky tipovat, co je na mapě (odpověď se ukáže po kliknutí)
- diskutujte se žáky o tom, co je na mapách, nechte je odpovídat na otázky v prezentaci
- vyberte jeden region a rozdejte žákům kopie slepé mapy daného regionu
- vyberte v prezentaci odpovídající mapu (na posledních třech snímcích je Afrika, J. Amerika a Asie) a požádejte žáky ať do slepé mapy vyznačí rizikové oblasti, napíší názvy států se zvýšeným rizikem povodní (úkoly lze volit podle požadované obtížnosti a zaměření hodiny)

4.1

AKTIVITA 4

Závěrečná část

- sdělte žákům, že v roce 2005 byl na jihu Spojených států amerických hurikán Katrina a v Jižní Americe byl v roce 1998 hurikán Mitch; oba hurikány byly srovnatelně silné. Jeden měl 2000 obětí, druhý 11000 mrtvých a 8000 pohřešovaných.
- nechte žáky tipovat, který hurikán měl více obětí a vyzvěte je, ať se pokusí svoje tipy odůvodnit (více obětí měl Mitch v J. Americe).
- seznamte žáky s konceptem „zranitelnosti populace“ (ad v prezentaci snímek č. 5 a následující)
- závěrečná diskuse

Zranitelnost populace

Katastrofy mohou být definovány podle toho, kolik škod napáchají na životech a majetku. Tyto škody závisí jednak na síle živlů, které katastrofu vyvolaly, ale také závisí na zranitelnosti postižené populace. Lidé žijící v chudobě jsou častěji vystaveni rizikům spojeným s počasím, více citliví na jejich dopad a nejhůře vybaveni, aby čelili jejím následkům. Zranitelnost lze tedy definovat jako pravděpodobnost, že individua, komunity nebo celé společnosti budou určitým rizikem poškozeny. Naopak: kvalitní bydlení (stavební materiály), systém včasného varování, krizový plán, fungující záchranné složky, finanční zdroje na obnovu po katastrofě ... toto všechno snižuje zranitelnost populace při katastrofě.

Zdroj: Humanitarian Implications of Climate Change: Mapping Emerging Trends and Risk Hotspots, Care International 2009

4.1

AKTIVITA 4

VARIANTY

S pomocí následujících odkazů můžete vytvořit podobnou aktivitu vztahující se k problematice sucha.

www.careclimatechange.org/files/reports/Implications_drought_risk_world_7.jpg

www.worldmapper.org/posters/worldmapper_map249_ver5.pdf

(informace jsou v angličtině; jedná se o stejný typ map, jako jsou mapy v prezentaci k této aktivitě)

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Příklad projektu v Barmě:

Zvyšování připravenosti komunit na přírodní katastrofy

Charita Česká republika pomáhá barským komunitám připravit se na časté přírodní katastrofy, které každoročně postihují území celé Barmy. Charita ČR ve spolupráci s barskou Charitou Karuna zahájila na začátku roku 2011 nový humanitární projekt, jehož cílem bylo pomoci členům místních komunit připravit se na časté přírodní katastrofy, které sužují obyvatele na území celé Barmy. Uprostřed monzunového období způsobují mohutné deště pravidelné povodně, pobřežní regiony jsou vystaveny cyklónům, tropickým bouřím anebo vzdušným mořským hladinám v důsledku bouří a tsunami.

V rámci projektu se obyvatelé místních komunit zapojili do mapování rizik a nebezpečí v jednotlivých vesnicích. Poté došlo k přípravám vesnických krizových plánů a ke školení zástupců komunit. V případě zasažení přírodní katastrofou tak obyvatelé místních komunit budou umět reagovat na krizovou situaci: budou znát např. postupy při zjišťování potřeb postižených lidí, zajištění lékařské péče, rozdělování potravin a humanitárních balíčků, stavbě provizorních lůžek a při organizování prací na odstranění následků katastrof.

Doba trvání projektu: 01/2011–12/2013

Zdroje financování: Ministerstvo zahraničních věcí ČR a Charita Česká republika

Rozvojová spolupráce

BRAINSTORMING SE ŽÁKY NA TÉMA „ROZVOJOVÉ ZEMĚ“

NEROZVINUTÝ PRŮMYSL POMOC LIDEM V NOUZI
ŠPATNÉ ŽIVOTNÍ PODMÍNKY
MONGOLSKO
TEPRVE ROZVÍJEJÍ PRŮMYSL, JSOU ZAOSTALÍ
KONGO
VELKÁ ÚMRTNOST
HIV POZITIVNÍ POMOC OD OSTATNÍCH ZEMÍ
AMERIKA POMOC
KATASTROFY
ASIE
CHOROBY
VELKÁ ČÁST AFRIKY
LEPRA
VYHLADOVĚLÍ
LIDÉ
NEDOSTATEK PRÁCE, NEBO KDYŽ JI MAJÍ, DĚLAJÍ HODNĚ A DOSTÁVAJÍ MÁLO ZAPLACENO
CIZINCI
NEDOSTATEK VZDĚLANOSTI
SOMÁLSKO
ŽLOUTENKA

TEORIE

CO JE TO ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE?

Co máme na mysli, když mluvíme o rozvoji? Rozvoj lze definovat jako proces zlepšování původního stavu, kvalitativní změnu. Nemá jen ekonomický rozměr, ale i kulturní, environmentální, sociální, politický; rozvoj ve smyslu zlepšení kvality života.

Co máme na mysli, když mluvíme o spolupráci? Pojem „rozvojová spolupráce“ zdůrazňuje aktivní roli příjemců pomoci, kdy nejsou jen pasivními příjemci, ale vstupují do projektů jako partneři.

Cílem rozvojové spolupráce je zlepšení podmínek, ve kterých lidé žijí (tedy zlepšení kvality života), a to nejen v ekonomické, ale také sociální a politické oblasti (demokracie, lidská práva).

Zjednodušeně řečeno: někdo, kdo má prostředky (finanční nebo materiální), znalosti a příležitost, pomáhá zlepšit situaci někoho, kdo žije v horších podmínkách a postrádá dostatečné zdroje, aby mohl sám svými silami zlepšit svou životní situaci; vše se děje v dlouhodobém horizontu a s důrazem na budoucí soběstačnost a udržitelnost.

Například: nezisková organizace zaměřená na rozvoj chudých venkovských oblastí v Indii poskytne lidem na venkově podporu, aby mohli začít drobné podnikání a byli schopni si tímto způsobem zajistit obživu. Zprostředkuje jim základní znalosti a dovednosti pro podnikání (kurzy počítání, základy ekonomiky a práva podnikání, odborné znalosti pro pěstování určité plodiny nebo výroby tradičních uměleckých předmětů) a pomůže se získáním úvěru od banky, případně dotací na nákup technického zařízení.

KDO JSOU POSKYTOVATELÉ A PŘÍJEMCI?

Aktéři rozvojové spolupráce:

- vlády států
 - v roli poskytovatelů poskytují prostředky na zahraniční rozvojovou pomoc (skrze své rozvojové agentury) – zde mluvíme o zahraniční rozvojové spolupráci (viz níže),
 - v roli příjemců rozhodují o rozdělení prostředků pomoci ve své zemi
- agentury OSN (Rozvojový program OSN, Světová potravinová organizace, Světová zdravotnická organizace)
- UNICEF (Dětský fond OSN), UNIFEM (Rozvojový fond OSN pro ženy)
- mezinárodní finanční instituce - Světová banka, Mezinárodní měnový fond a další finanční instituce
- EU – rozvojovou pomoc poskytují jednotlivé členské státy EU a současně existuje program rozvojové spolupráce celého evropského společenství, poskytovaný přes Evropskou komisi (EuropeAid)
- nevládní neziskové organizace
- veřejnost
- soukromé firmy

Zahraniční rozvojová spolupráce (ZRS) nebo ODA (Official Development Assistance)

je způsob, jakým vyspělé státy pomáhají řešit problémy rozvojových zemí. Na rozdíl od humanitární pomoci, která reaguje na okamžitou potřebu, má rozvojová spolupráce řešit problémy rozvojových zemí dlouhodobě. Jedná se jak o podporu finanční a materiální (např. stavba škol, nemocnic), tak i předávání know-how (např. vzdělávání učitelů, školení porodních asistentek i státní správy).

Oproti dříve užívanému termínu rozvojová pomoc je dnes preferováno spojení rozvojová spolupráce, což má zdůraznit partnerství mezi zemí poskytovatele a příjemce při plánování i realizaci projektů.

(Zdroj: Wikipedia)

JAKÉ JSOU ZÁSADY ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE?

- **partnerství** – úzká spolupráce s místními subjekty (vládou, místním soukromým i neziskovým sektorem i přímo s lokálními komunitami)
- **systémovost** – projekt zasazený do konkrétních potřeb a priorit dané země, případně oblasti, řešící problémy, které i místní lidé a úřady považují za důležité
- **dlouhodobá udržitelnost** – snaha o zajištění trvalé udržitelnosti dopadů daného projektu a o to, aby i po skončení projektu měly jeho konkrétní výsledky vliv na situaci na místě a byly dlouhodobě využitelné

CO KONKRÉTNĚ JE OBSAHEM ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE?

- **boj s bezprostřední chudobou** – podpora domácí produkce potravin a vody a jejich rovnoměrná distribuce; bez zajištění základních životních potřeb není možný další rozvoj
- **vzdělávání** – šíření gramotnosti, posilování učitelských kapacit a metodologie; vzdělání a přístup k informacím patří k zásadní výbavě pro úspěch v globalizovaném světě, umožňuje další rozvoj i zpomalení populační exploze
- **zdravotnictví** – zlepšení zdravotnického systému, prevence chorob a sociální pomoc infikovaným; šíření HIV/AIDS v rozvojových zemích nepředstavuje jen zdravotní problém, ale nese s sebou také velké množství sociálních problémů
- **rozvoj podnikání** – zvyšování kvalifikace, technická a odborná pomoc; podnikání představuje nový zdroj obživy
- **fyzická infrastruktura** – budování dopravních sítí, telekomunikací; infrastruktura je nutná zejména pro rozvoj podnikání, ale otázkou je, jestli má být financováno z rozvojové pomoci
- **životní prostředí** – řešení ekologických katastrof i problémů způsobených klimatickými změnami (sucho), záchrana druhů živočichů i rostlin, geologický průzkum, zalesňování atd.; mnoho aktivit v této oblasti je vedeno

snahou ochránit životní prostředí pro všechny obyvatele planety

- **energetické zdroje** – například výzkum a realizace projektů v oblasti alternativních zdrojů energie nebo hledání úspor v daných systémech
- **zlepšení postavení žen (women empowerment)** – vzdělávání žen (umožnit absolvovat základní školní docházku a další stupně vzdělávání včetně různých odborných kurzů na získání kvalifikace), osvěta na poli ženských práv (zejména boj proti násilí na ženách a diskriminaci), politická participace žen
- **demokratizace, good governance** – rozvoj oblasti dobrého vládnutí, demokratizace, transparentnost ekonomického systému jako nutného předpokladu pro celkový rozvoj

(Zdroj: Globální problémy a rozvojová spolupráce (Témata, o která se lidé zajímají), Člověk v tísni, o.p.s.)

Rozvojová země

je pojem obecně používaný k označování států, pro něž je typická nízká úroveň materiálního blahobytu. Neexistuje jediná celosvětově přijímaná definice stavu, kdy je stát „vyspělý“ a úroveň ekonomického rozvoje se také může velmi lišit v rámci skupiny rozvojových zemí. V minulosti byl kladen důraz především na hospodářský růst a míru industrializace země. Dnes patří k nejuznávanějším měřítkům Index lidského rozvoje (HDI), který zohledňuje jak ekonomické, tak sociální aspekty rozvoje.

Za rozvojovou tak bývá obvykle označována země s nízkou životní úrovní obyvatelstva, nerozvinutým průmyslem a nízkým HDI.

(Zdroj: Wikipedie)

Majoritní/minoritní svět

tento pojem reflektuje skutečnost, že v současnosti žije cca 80 % populace v rozvojových zemích a jen 20 % v rozvinutých zemích, proto se používá termín „majoritní svět“ (pro označení 80 % světové populace žijící v rozvojových zemích); ve většině zemí světa se

zpomaluje populační růst, nicméně porodnost je stále mnohem vyšší v rozvojových zemích, takže podíl jejich obyvatel se stále zvyšuje (v roce 1950 to bylo 70 %, přes 75 % v roce 1980, v roce 2025 předpokládáno 85 %), nicméně spotřebovávají jen asi necelých 20 % světového bohatství.

Třetí svět

je označení používané pro státy světa, jež jsou považovány za ekonomicky málo rozvinuté. Rozdělení zemí na „světy“ vzniklo během studené války, kdy jím byly označovány státy, které nepatřily ani do prvního, ani do druhého světa (tj. ani mezi západní kapitalistické státy, ani země socialistického bloku). Přestože je oprávněnost označení hojně diskutována, byl termín přijat mnoha rozvojovými zeměmi, zejména členy Hnutí nezúčastněných zemí.

(Zdroj: Wikipedie)

Jih a Sever

je nově používané označení rozlišující rozvojové země: (chudý) Jih a rozvinuté země: (bohatý) Sever. Je zde snaha o neutrální označení bez hodnotících stanovisek, že některé země jsou méně rozvinuté, jiné více rozvinuté.

JAK VYPADÁ PROJEKT ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE?

Projekty můžeme rozdělit podle jejich zaměření nebo podle rozsahu projektu (podle objemu finančních prostředků a počtu benefitujících osob):

- **velké strukturální rozvojové projekty** - půjčky od mezinárodních finančních institucí vládám na restrukturalizaci ekonomiky
- **rozsáhlé rozvojové programy na bilaterální úrovni** mezi vyspělými zeměmi (jejich rozvojovými agenturami) a vládami rozvojových států. např. masivní finanční injekce do školství a zdravotnictví a další investice do infrastruktury, telekomunikací apod.
- **menší rozvojové projekty realizovaných nevládními organizacemi** - konkrétní práce s místními komunitami a posilování vlastních schopností místních obyvatel; např. podpora malého podnikání, rozvoj školství prostřednictvím výstavby škol, podpora zdravotnictví skrze budování zdravotnických zařízení a zdravotnických kurzů, podpora zdrojů obživy apod.

ÚSKALÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

Účinnost pomoci

Finanční objem rozvojové spolupráce ne vždy koresponduje s jejím kvalitním využitím. Toto si uvědomili zástupci rozvinutých i rozvojových zemí, a proto se v roce 2005 konalo v Paříži fórum vysokých představitelů těchto států a mezinárodních organizací. Výsledkem několikadenního jednání se stala Pařížská deklarace o účinnosti pomoci.

Jejími hlavními body jsou:

- **Vlastní řešení:** Rozvojové země si určí vlastní strategii rozvoje, vymycování chudoby a korupce. Dále zkvalitní své instituce a skrze ně budou poté dotovány konkrétní projekty tak, aby bylo zajištěno, že investice skutečně jdou do udržitelného rozvoje.
- **Angažovanost místních institucí:** Rozvinuté země se zavázaly k využívání institucí rozvojových zemí v největší možné míře. Při monitorování, přerozdělování a kontrole poskytnuté pomoci by měly hrát hlavní roli taktéž domovské instituce, avšak pokud jejich kvalita není dostatečná, budou oba státy spolupracovat na jejím zlepšení.
- **Harmonizace:** Dárcovské státy se zavázaly ke zjednodušení, zprůhlednění a koordinaci projektů poskytované pomoci tak, aby se v nich mohly instituce zemí přijímajících rozvojovou pomoc co nejlépe orientovat.
- **Zaměření na výsledky:** Výrazně větší pozornost bude věnována efektivitě pomoci. Dárci i rozvojové země se zaměří na výsledky, které po poskytnutí pomoci sociálně-ekonomická situace vykazuje.
- **Vzájemná zodpovědnost:** Oba partneři, dárci i příjemce rozvojové pomoci, jsou zodpovědní za výsledky, kterých bylo dosaženo.

Korupce

Významný faktor, který velmi negativně ovlivňuje snad všechny formy a efektivnost poskytované pomoci, je korupce. Pokud má být rozvojová spolupráce efektivní, musí se nutně dostat k těm nejchudším, což v minulosti nebylo pravidlem. Dnes se již daří s korupcí bojovat daleko úspěšněji. Napomáhá tomu širší obecné povědomí o dárcovských i partnerských zemích. Také větší transparentnost a zjednodušení podpůrných projektů zvyšuje šance chudých lidí jich dosáhnout. Stále však bohužel existují země, kde se pomoc na potřebná místa nedostává, a když ano, tak ve velmi omezeném množství.

Kritika rozvojové spolupráce

Kromě mnoha příznivců má ODA také své kritiky. Nepanuje totiž shoda, zda přispívá k ekonomickému růstu daných zemí. Již od šedesátých let je účinnost ODA opakovaně zpochybňována různými ekonomickými přístupy. Někteří považují ODA za neefektivní, jiní ji vidí jako plýtvání penězi daňových poplatníků. Část kritiků dokonce ODA obviňuje z toho, že skutečný rozvoj brzdí. Navzdory tomu však zůstává hlavním způsobem pomoci vyspělých států.

(Zdroj: Background report. Valné shromáždění (GA) - Oficiální rozvojová pomoc (ODA). Pražský model spojených národů.)

7. Životní prostředí

snížit na polovinu počet lidí, kteří nemají přístup k pitné vodě, zlepšit životy lidí ve slumech a prosazovat respektování životního prostředí

8. Světové partnerství pro rozvoj

propagovat větší spolupráci mezi státy, s důrazem na spravedlivé podmínky pro chudé země v oblasti obchodu, pomoci, dluhů, nových technologií atd.

Rozvojové cíle tisíciletí – Millennium Development Goals (MDGs)

V září roku 2000 se na Summitu tisíciletí všech 189 členských států OSN spolu s Vatikánem a Švýcarskem zavázalo k celosvětovému odstranění extrémní chudoby, jejích příčin a následků, a to do roku 2015.

Základní osnovou se stalo 8 rozvojových cílů rozpracovaných do osmnácti úkolů (přesný seznam cílů a úkolů viz pracovní list k aktivitě 4: „Rozvojové cíle tisíciletí“).

1. Chudoba a hlad

snížit počet lidí, kteří žijí z méně než 1 dolaru na den, na polovinu

2. Základní vzdělání

všechny děti dokončí základní vzdělání

3. Rovnost pohlaví

stejný poměr chlapců a dívek na všech stupních vzdělávání

4. Dětská úmrtnost

snížit o dvě třetiny úmrtnost dětí do věku pěti let

5. Zdraví matek

o tři čtvrtiny snížit počet žen, které zemřou při porodu

6. HIV/AIDS, malárie a další nemoci

zastavit šíření HIV/AIDS, malárie a dalších závažných nemocí

(Téměř) opuštěná země

ŽÁCI SE DOZVĚDÍ INFORMACE O MOLDAVSKU, PRACUJÍ VE SKUPINÁCH PŘIPRAVUJÍ PREZENTACI A DISKUTUJÍ.

CÍLE

- žáci se seznámí se situací v Moldavsku z celospolečenského pohledu i se situací jednotlivce
- dozvědí se bližší informace o životě lidí v zemi a jejich problémech, migraci a jejich případných vlivech na život v ČR
- žáci navrhnou konkrétní možnosti řešení a diskutují nad nimi

NÁVAZNOST NA RVP

Regiony světa (Regiony Evropy, Východní Evropa, Moldavsko).
Společenské a hospodářské prostředí.

PODKLADY / POMŮCKY

- 4 kopie pracovního listu „Moldavsko“
- kopie příběhu jednoho sociálního sirotka pro každou skupinu („Příběhy sociálních sirotků“)
- 4 velké papíry (A1) a fixy

POPIS AKTIVITY

Úvodní část aktivity

- rozdejte žákům kopii listu „Moldavsko“
- nechte žáky tipovat, o jakou zemi se jedná (a nakonec prozradte, že jde o Moldavsko)
- požádejte žáky, ať každý zkusí vymyslet
 - důvod, proč by chtěl v této zemi žít
 - důvod, proč by v ní nechtěl žít
- návrhy zapisujte na tabuli (postupujte metodou brainstormingu, kdy je JAKÝKOLI nápad vítán a zapsán, více viz kapitola Metody)
- použijte zápis jako výchozí bod k diskusi, jak se asi žije lidem v Moldavsku
 - Co je trápí, jaké mají problémy?
 - Kdo je v nejobtížnější situaci, nejvíce ohrožené skupiny obyvatel (mladí lidé/ děti/senioři/pracující rodiče)?
 - Jaké další důsledky s sebou nesou zmíněné problémy?
 - Dotýkají se nás tyto problémy nějak? (např. migrace do ČR)

Hlavní část aktivity

- rozdělte žáky do 4 skupin
- každá skupina dostane velký list papíru (A1), fixy a kopii jednoho příběhu (každá skupina dostane jiný příběh z dokumentu „Příběhy sociálních sirotků“)
- požádejte žáky, ať vyhledají v příběhu následující:
 - co ho/jí baví, těší
 - co ho/jí trápí
 - co chce dělat, až vyroste
 - co by si přál/a

- skupiny si připraví na velký papír prezentaci (mohou použít obrázky, myšlenkovou mapu...)
- jednotlivé skupiny prezentují ostatním příběh, který dostaly
- nalepte příběhy na viditelné místo a zvýrazněte společné body, společné problémy, klíčové termíny
- diskutujte se žáky o situaci dětí v příbězích
 - mají nějaké nápady, jak těmto dětem pomoci?

Závěrečná část aktivity

- informujte žáky o projektech na pomoc tzv. sociálním sirotkům (viz „Doplňující informace“)
- reflexe aktivity
- můžete žákům představit základní informace o rozvojové spolupráci, o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Příklady projektů:

Domácí zdravotní a sociální péče

Projekt se zaměřil na pomoc starým, opuštěným nebo nemocným lidem, kteří vyžadují pomoc další osoby, nebo kteří jsou dočasně či dlouhodobě upoutáni na lůžko. Cílem projektu bylo rozvinout domácí sociální a zdravotní péči, která by zlepšila kvalitu života zmíněných skupin lidí. Jednalo se zejména o vzdělávání pracovníků pro vykonávání domácí zdravotní a sociální péče. Důležité bylo také zvyšování povědomí o modelu domácí péče a její systematická podpora. Projekt navázal na předchozí spolupráci v této oblasti a partnerem Charity ČR byla místní osvědčená asociace Homecare.

Doba trvání projektu: leden 2011 až prosinec 2013

Zdroj financování: Česká rozvojová agentura

Více informací na: caritasczech.org/kde-pusobime/evropa-a-postsovetske-republiky/moldavsko/domaci-pece-v-moldavsku

Rozvoj ekologického zemědělství

Rozvoj ekologického zemědělství je považován za jednu z cest řešení socioekonomických problémů země. Sektor ekologického zemědělství v Moldavsku rok od roku roste a nabízí širokou škálu ekologických produktů. Bohužel není zatím dobře integrován do systému světového obchodu. Pro malé farmy představují náklady na získání zahraniční certifikace podle EU standardů příliš vysokou částku. Problematická je často i kvalita produktů.

Záměrem projektu, na kterém Charita ČR spolupracovala s moldavskou společností ProRuralInvest, bylo posílení konkurenceschopnosti a efektivity moldavských malých a středních zemědělců. Nejméně 30 zemědělců prošlo školením v technikách hospodaření dle principů ekologického zemědělství a také v tvorbě marketingových strategií a podnikatelských plánů. Charita ČR zřídila 10 demonstračních farem, kde byly názorně prezentovány principy ekologického zemědělství. Zaměstnanci certifikační společnosti „Certificat-Eco“ získali znalosti potřebné ke kontrole a certifikaci BIO produktů dle EU standardů a samotná společnost získala vlastní mezinárodní akreditaci. Moldavští odborníci se seznámili s principy ekologického zemědělství a příslušnou legislativou EU. Příklady „dobré praxe“ se následně rozšiřují mezi další zemědělce a odbornou veřejnost.

Doba trvání projektu: duben 2011 až duben 2014

Zdroj financování: Česká rozvojová agentura

Více informací na: caritasczech.org/kde-pusobime/evropa-a-postsovetske-republiky/moldavsko/rozvoj-ekologickeho-zemedelstvi

Jídlo

ŽÁCI PRACUJÍ SE STATISTICKÝMI DATY, INTERPRETUJÍ JE, DISKUTUJÍ O DISTRIBUCI POTRAVIN VE SVĚTĚ A NA ZÁVĚR SI VYZKOUŠÍ NEROVNOMĚRNOU DISTRIBUCI POTRAVIN „NA VLASTNÍ KŮŽI“.

CÍLE

- žáci se seznámí s problematikou nerovnoměrné distribuce jídla ve světě
- dokáží interpretovat statistická data znázorňující distribuci a konzumaci potravin, rozdílnou životní úroveň v různých zemích světa
- diskutují a definují svoje stanoviska ke globálním problémům, které se týkají potravin
- získají jasnou představu o procentuálním poměru počtu obyvatel různých kontinentů
- aplikují znalosti z demografie, pracují s pojmy „přirozený přírůstek/úbytek“, „úmrtí/porodnost“ ve vztahu k dalším statistickým ukazatelům

NÁVAZNOST NA RVP

Geografické informace, zdroje dat, kartografie - komunikační geografický a kartografický jazyk - statistická data.
Společenské a hospodářské prostředí - obyvatelstvo světa, globalizační společenské, politické a hospodářské procesy, světové hospodářství.

PODKLADY / POMŮCKY

- kopie tabulky „Spotřeba na doplnění“ pro každou dvojici
- jedna kopie tabulky „Spotřeba“
- mapa světa
- na závěrečnou aktivitu: 30 kousků sladkostí (které je možné pūlit), 7 listů papíru (na každém jeden název: Čína, Asie, Rusko, Evropa, Afrika, severní Amerika, Jižní Amerika)

POPIS AKTIVITY

Úvodní část aktivity

- zeptejte se žáků
 - jaké je jejich oblíbené jídlo a zapište jídla na tabuli
 - zda mají představu, kolik má toto jídlo kalorií?
(Přesněji řečeno kilokalorií, zkráceně kcal. Např. hamburger 250–450 kcal, dle velikosti, zmrzlina smetanová cca 300 kcal)
 - vědí, jaký je doporučený denní příjem kalorií?
(pro dospělé ženy cca 2000 kcal, pro muže 2500 kcal, Světová zdravotnická organizace doporučuje 2600 kcal)
 - jaký je skutečný průměrný denní příjem člověka v ČR? (3240 kcal)

Hlavní část aktivity

- do dvojic rozdejte kopie tabulky „Spotřeba na doplnění“
- vysvětlete žákům, že tabulka obsahuje údaje o obyvatelích vybraných zemí, zejména informace týkající se spotřeby potravin
- nechte žáky, ať najdou uvedené státy na mapě
- požádejte žáky, ať se ve dvojicích pokusí odhadnout chybějící údaje

- diskutujte se žáky o údajích v tabulce

Bylo obtížné odhadnout chybějící údaje?

Z čeho jste odvozovali svoje odpovědi?

Který údaj jste odhadli nejlépe, kde jste se naopak vůbec netrefili?

Co říkají údaje v tabulce o životní úrovni v uvedených zemích?

(můžete se žáky porovnat s údaji o HDP v zeměpisných tabulkách)

Překvapil vás nějaký údaj?

Jaké problémy s sebou nese podvýživa, jaké problémy s sebou naopak nese nadměrná konzumace potravin?

- společně vyhodnoťte úkol a uveďte správné údaje (zdroj: tabulka „Spotřeba“)

Upozorněte žáky na následující:

Vliv tradic a přírodních podmínek na složení stravy (porovnejte spotřebu masa v Indii a v Mongolsku, významně se liší, přesto, že kalorický příjem je velmi podobný)

Etiopie patří mezi nejchudší země světa; pokud se žákům zdá, že uváděný kalorický příjem není tak nízký, jak by očekávali, diskutujte s nimi o tom, že se jedná o průměrný ukazatel pro všechny obyvatele a co to vlastně znamená.

Podvýživa s sebou nese mnoho návazných problémů, například nedostatek vitamínů a stopových prvků a z toho plynoucí zdravotní komplikace.

odhaduje se, že až půl milionu dětí ročně oslepne, kvůli nedostatku vitamínu A (viz Etiopie - více než 45% dětí a žen v plodném věku trpí deficitem vitamínu A).

zdroj „Atlas of Food“

Dále viz Doplnující informace.

Závěr

Aktivita na upevnění poznatků a názorné předvedení nerovnoměrné distribuce potravin ve světě; lze ji zrychleně zvládnout i za 10–15 minut, jen jako završení předcházející aktivity, ale jedná se o velmi zajímavou a poučnou „klasickou“ aktivitu globálního rozvojového vzdělávání a pokud máte možnost, věnujte jí více času.

- položte ve třídě 7 listů s nadepsanými názvy zemí/světadílů
- vysvětlete žákům, že jejich třída reprezentuje všechny lidi žijící na zemi
- můžete nechat žáky tipovat, kolik z nich by mělo stát u kterého listu
- rozdělte žáky do skupin podle následující tabulky

země / světadíl	rozdělení třídy se 30 žáky	rozdělení třídy se 20 žáky	počet kusů sladkostí
Čína	10	7	4
Asie	7	5	1,5
Rusko	3	2	5,5
Evropa	3	2	8,5
Afrika	3	2	0,5
Severní Amerika	2	1	8,5
Jižní Amerika	2	2	1,5

- ukažte žákům hromádku 30 kousků sladkostí a vysvětlete, že se jedná o veškeré jídlo pro celý svět
- každá země/světadíl se musí rozhodnout, kolik z tohoto jídla by měla ve skutečnosti dostat a sdělí své odhady třídě (můžete sečíst jejich odhady a konstatovat, že by potřebovali mnohem více sladkostí, než je na hromádce...)
- rozdělte sladkosti podle tabulky
- závěrečná diskuze

Je to spravedlivé?

Mají lidé právo na jídlo?

Kdybyste neměli dostatek jídla, jak by to ovlivnilo váš život?

(zdroj: 80:20 Development in an Unequal World)

VARIANTY

- rozdělte žáky do skupin dle tabulky
- každá skupina dostane sladkosti podle tabulky a pokyn, že mají 2 minuty na to, aby sladkosti snědli (jen oznamte časový limit a dál nezasahujte)
- následuje diskuze a reflexe

Dělily se skupiny mezi sebou?

Žádaly skupiny s méně sladkostmi ostatní o sladkosti navíc?

Jak se žáci rozdělili o sladkosti uvnitř skupin?

Jak se cítili žáci ve skupinách s málo sladkostmi?

Jak to je ve světě? Je to fér? Co s sebou nerovné rozdělení zdrojů nese za problémy? Jak se dá řešit? Co můžeme udělat my?

(zdroj: Trocaire)

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Potraviny a humanitární pomoc / rozvojová spolupráce

- uvádí se, že každých 5 vteřin zemře na světě jedno dítě hladem
- více než 850 milionů lidí na světě nemá dostatečný příjem potravin, aby mohli vést aktivní a zdravý život; jsou náchylnější k nemocem, protože skladba jejich stravy není dostatečně pestrá
- lidé trpící podvýživou žijí převážně v oblastech, kde je dlouhodobý nedostatek potravin kvůli probíhajícímu válečnému konfliktu, přírodním katastrofám, nízké produktivitě, chudobě, nebo kombinací těchto faktorů
- humanitární pomoc si klade za cíl zajistit lidem přežití pomocí zajištění základních potřeb – potrava, přístřeší a zdravotní péče (viz kapitola Humanitární pomoc) a distribuce potravin ohroženým populacím patří mezi její základní nástroje
- projekty rozvojové spolupráce zaměřené na zajištění zdrojů obživy mají za cíl působit preventivně a řešit nedostatek potravin v dlouhodobém horizontu.

Příklad projektu: Rozvoj zdrojů obživy

Pobřeží Západní Sumatry v Indonésii bylo v říjnu 2009 zasaženo zemětřesením o síle 7.6 stupně Richterovy stupnice. Zemětřesení způsobilo rozsáhlé škody a vyvolalo sesuvy půdy, která zničila celé vesnice. Zahynulo 1 117 lidí a dalších 2 902 lidí bylo zraněno, 250 tisíc domů bylo poškozeno. Charita ČR se účastnila bezprostřední pomoci obětem zemětřesení díky zdrojům ze zahraniční sbírky a dotaci MZV. Následně se oproti většině neziskovým organizacím, které rekonstruovaly domy a distribuovaly humanitární pomoc, začala věnovat rozvoji zdrojů obživy.

Devět nově vzniklých zemědělských skupin absolvovalo praktické školení zemědělců přímo na poli. Zároveň také začaly pěstovat plodiny na tréninkovém poličku či chovat ryby v tréninkovém rybníku. Dvě zahrádkářské skupiny pracovaly výhradně na domácích zahrádkách, kde pěstovali nejčastěji buráky, asijský „vodní špenát“, fazole, hořčičné listy na salát, chilli papričky a luffu. Naučily se např. kompostovat či připravovat vlastní přírodní hnojiva a přípravky k hubení hmyzu. Většina úrody slouží pro domácí použití, případné přebytky prodávají zemědělci sousedům. Tři skupiny pěstovaly rýži systémem intenzifikace rýže. Naučily se orbě, pěstování sazenic rýže ze semen, přípravu polička, hnojení, odplevelování, rozpoznávání škůdců apod.

Rybářské skupiny se naučily např. připravovat rybníček, krmit, sledovat kvalitu vody. Někteří se věnovali chovu sladkovodních ryb, jiní brakických (slano-sladkovodních), a to konkrétně milkfish (chanos stříbrný) a různých druhů sumců.

Součástí práce bylo i zavádění Disaster Risk Reduction (DRR – snižování rizik katastrof) na vesnické a školní úrovni. V roce 2012 proběhly ve školách simulace přírodních katastrof a školy obdržely balíčky první pomoci.

Doba trvání projektu: leden 2011 až únor 2012

Zdroj financování: Caritas Germany, Caritas Australia, Charita ČR

Více informací na: <http://caritasczech.org/kde-pusobime/asie/indonesie/rozvoj-zdroju-obzivy-v-padangu/>

Fotopříběh

ŽÁCI PRACUJÍ S FOTOGRAFIEMI Z RŮZNÝCH STÁTŮ SVĚTA, VYMÝŠLÍ PŘÍBĚHY K FOTOGRAFIÍM A SEZNAMUJÍ SE S PROBLÉMY UVEDENÝCH OBLASTÍ A ROZVOJOVÝMI PROJEKTY URČENÝMI K JEJICH ŘEŠENÍ.

CÍLE

- žáci se seznámí s životem lidí ve čtyřech zemích: Mongolsku, Indonésii, Gruzii a Haiti
- žáci vyhledávají informace o daných zemích a prezentují je ostatním
- žáci kriticky hodnotí informace a interpretují fakta

NÁVAZNOST NA RVP

Regiony světa.
Životní prostředí – vztah příroda a společnost.

PODKLADY / POMŮCKY

- 4 sady fotografií (Mongolsko, Indonésie, Haiti, Gruzie)
- 4 velké papíry (balicí, A1) a fixy
- prezentace „Fotopříběh“
- 1 kopie dokumentu „Komentář k fotografiím“

POPIS AKTIVITY

Zadání (10 minut)

- rozdělte třídu do 4 skupin a každé skupině dejte jednu sadu fotografií
- prozradte žákům, z jaké země jejich fotografie jsou (nebo je můžete nechat hádat)
- dejte žákům následující domácí úkol:
 - zjistěte do příští hodiny informace o zemi, ze které jsou fotografie (základní charakteristika země, aktuální situace, životní úroveň lidí, problémy regionu...)
 - zejména se snažte zjistit informace, které vám pomohou odhadnout, co je na fotografiích (např. žáci mohou zjistit, že v Mongolsku byl v zimě 2009/2010 suchomráz neboli dzúd s ničivými následky a mohou z toho odvodit, že uhynulá zvířata na fotografii zemřela následkem mrazů apod.)
 - pokud budou žáci hledat informace na internetu, můžete jim dát následující tipy:

www.czda.cz/cra/kde-pomahame.html
(stránky České rozvojové agentury)

www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/index.html
(encyklopedie států na stránkách Ministerstva zahraničních věcí)

www.svet.charita.cz
(stránky Charity ČR, Oddělení humanitární a rozvojové pomoci)

Hlavní část aktivity (pokračování aktivity další vyučovací hodinu)

- dejte každé skupině velký papír a fixy
- požádejte žáky, aby
 - připravili pro ostatní krátkou prezentaci toho, co zjistili v rámci domácí přípravy
 - pomocí zjištěných informací a vlastní fantazie připravili vysvětlivky k fotografiím

Skupiny prezentují ostatním fotografie a informace, které žáci zjistili.

- Po každé prezentaci sdělte žákům další informace o fotografiích i projektech, které lidem v oblasti pomáhají (viz dokument „Komentář k fotografiím“ a prezentace „Fotopříběh“)

- diskuse

Nakolik se blížila interpretace fotografií skutečnosti?

Co žáky překvapilo?

Dozvěděli se něco nového při hledání informací?

Jak spolupracovali při tvorbě prezentace a interpretace fotografií?

Která prezentace se žákům nejvíc líbila a proč?

- reflexe

VARIANTY

Zjednodušená verze (bez domácí přípravy, na 1 vyučovací hodinu)

- rozdělte třídu do 4 skupin
- každá skupina dostane velký papír (balicí, A1), fixy a sérii fotografií
- na tabuli napište seznam otázek (promítněte)

Kdo je na fotografii?

Kde žije?

Čím se živí?

Má rodinu?

Co ho baví, co má rád?

Z čeho má obavy?

- vysvětlíte žákům, že mají vymyslet příběh člověka na fotografii a připravit dokument o jeho životě (text, obrázky); mají se zamyslet zejména nad odpověďmi na otázky na tabuli
- skupiny prezentují ostatním příběh člověka na fotografii
- po každé prezentaci učitel sdělí žákům fakta o oblasti, kde člověk na fotografii žije, o problémech v oblasti i o projektech, které mají místním lidem pomoci
- diskuse, reflexe

Příklad projektu na Haiti:**Zvyšování bezpečnosti potravin skrz zemědělství a agropodnikání v pěti venkovských oblastech Leogane**

Charita ČR navázala na projekt podpory drobných pěstitelů, chovatelů a obchodníků na Haiti z let 2010 a 2011. V oblasti Leogane se do jednotlivých částí projektu zapojilo vždy pět komunitních organizací. Cílem obou projektů bylo hlavně zvýšit produktivitu a efektivitu farmářů a drobných podnikatelů a zajistit jejich soběstačnost.

Farmáři z vesnic v oblasti si v praxi na cvičných polích vyzkoušeli, co se naučili během školení o efektivním a udržitelném způsobu obdělávání půdy, sázení a péči o plodiny. Na základě vlastního výběru společně pěstovali nejčastěji zeleninu, luštěniny a kukuřici. Následně obdrželi semena a sazenice a pokračovali na vlastních polích a zahradách. Další chovatelé se zaměřili na chov koz. Charita ČR každému z chovatelů zapůjčila několik koz, o které se staral. Po rozmnožení pak kůzlata vrátil do péče týmu Charity a ta byla předány dalším účastníkům projektu.

Kromě toho se Charita ČR podporovala také podnikání, které patří na Haiti mezi důležitý zdroj příjmů velké části rodin. Drobní živnostníci byli motivováni, aby vytvořili vlastní podnikatelské záměry, na jejichž základě mohli následně získat mikrouvěr. Živnostníci docházeli na pravidelné konzultace s odborníky, kde nadále rozvíjeli možnosti podnikání.

Doba trvání projektu: 2012 - 2013

Zdroj financování: veřejná sbírka na podporu oblastí postižených zemětřesením Haiti 2010

Více informací na: www.caritasczech.org/kde-pusobime/amerika/haiti/pestitele-chovatele-a-zivnostnici-v-oblasti-leogane/

Příklad projektu v Indonésii:**Podpora pěstitelů pačuli v Aceh**

Pačuli je tropický stále zelený polokeř z čeledi hluchavkovitých, choulolistivý a náročný na pěstování. Ze sušených listů se destilací získává cenný éterický olej, jenž se přidává do mnoha kosmetických přípravků a především parfémů. Je pro svou silici velmi žádanou surovinou světového parfémového průmyslu. Množství vyprodukovaného oleje se pohybuje mezi 1 200–1 400 tunami za rok, přičemž 80–90 % představuje olej z Indonésie, vyhlášený svou kvalitou. Pěstování pačuli má v provincii Aceh na západě ostrova Sumatra dlouholetou tradici.

V posledních letech produkce pačuli v Indonésii klesala, což způsobily především nekalé obchodní praktiky překupníků, nedostatek přímého napojení na mezinárodní trhy a tradičně neefektivní a ekologicky neudržitelné pěstování rostliny a destilace oleje z ní. Cílem projektu bylo situaci zlepšit a díky zvýšení příjmů pěstitelů pačuli a stabilizaci obchodu s pačuli přispět ke snížení chudoby v Aceh.

Pěstitelé pačuli prošli školením v terénu, kde přímo na cvičném poli získali nové dovednosti a poznatky ze zemědělské praxe. Získané poznatky nyní využívají při pěstování pačuli na vlastních polích. Další školení se zaměřilo na moderní postupy destilační technologie, kterou se z rostliny získává olej, což přispěje ke zlepšení kvality oleje. V každém ze čtyř vybraných okresů bylo také založeno místní družstvo, které chrání zájmy a práva pěstitelů v obchodních kruzích. Zástupci družstev byli školeni v marketingu, způsobech a možnostech přímého prodeje společností s vyloučením překupníků, vyjednávání s obchodníky apod. Pačuli pěstované v Aceh je mezinárodně propagováno,

Doba trvání projektu: 2010 - 2012

Zdroj financování: AEDFF (Aceh Economic Development Financial Facility), financovaný Multidonor Fund, spravováno World Bank a acežskou vládou

Více informací na: www.caritasczech.org/kde-pusobime/asiie/indonesie

Příklad projektu:**Podpora občanské účasti v rozhodovacích procesech místní samosprávy města Batumi (Autonomní republika Adžárie, Gruzie)**

Cílem projektu bylo podpořit aktivní zapojení občanů Batumi do rozhodovacího procesu na místní úrovni, podpořit transparentnost místní samosprávy a zvýšit informovanost občanů o její činnosti.

Projekt reagoval na zákon o místní samosprávě v Gruzii, který vstoupil v platnost v roce 2005. Zákon měl za následek centralizaci moci, tedy přesun velké části pravomocí z nejnižších úřadů na úroveň okresů a způsobil tak vzdálení se místní správy od občanů a jejich problémů. Občané rovněž nemají dostatek informací o činnosti úřadů a obecně převažuje z jejich strany nedůvěra a skepse k vykonávaným aktivitám státní správy.

Projekt podpořil činnost Občanského poradního výboru při městské radě Batumi, který je hlavním nástrojem komunikace občanů s místní samosprávou. Byl založen během předcházejícího pilotního projektu. Výbor sleduje místní problémy, posuzuje návrhy řešení, kterými se zabývá městská rada a rozpracovává alternativní návrhy. Má sedm stálých členů a na každé zasedání jsou náhodně vybíráni členové z řad veřejnosti – občané, kteří se registrovali do databáze zájemců. Zájem občanů o zapojení podpořila rozsáhlá informační kampaň vedená v tisku, v televizi a na internetu. Do rozhodovacích procesů se zapojila také mládež. Vysokoškolští studenti využili stáží v místní samosprávě a účastnili se fotografické soutěže či soutěže o nejlepší flashmob na témata spojená s občanskou společností.

Doba trvání projektu: leden 2012 až prosinec 2013

Zdroj financování: Ministerstvo zahraničních věcí

Více informací na: www.caritasczech.org/kde-pusobime/evropa-a-postsovet-ske-republiky/gruzie

Příklad projektu:**Podpora dodržování lidských práv v mongolských věznicích**

Soudy v Mongolsku nemají dostatečnou kapacitu pro to, aby zvládly včas zpracovat všechny případy, a proto mnoho lidí končí ve vězení bez soudu, případně bez možnosti dostatečně se před soudem hájit. Např. v roce 2011 evidovala Národní rada pro lidská práva 360 stížností osob nacházejících se ve vězení, které se domnívaly, že byla porušena jejich práva. Přestože právní řád Mongolska umožňuje bránit se proti rozhodnutím prostřednictvím systému odvolání, odsouzení se často v tomto systému neorientují. Odsouzení k výkonu trestu se rovněž neorientují v zákonech, které upravují výkon trestu, neznají například podmínky upravující návštěvy ve věznicích či přístup k bezplatné právní pomoci. V reakci na tuto potřebu vznikla prostřednictvím stávající sítě nevládních organizací specializovaná právní poradenská služba dostupná pro osoby ve věznicích v Ulánbátaru.

Přetrvávajícím problémem mongolského vězeňství je také skrytá přítomnost mučení, nelidského a ponižujícího zacházení a trestání způsobená zejména nízkou odbornou přípravou vězeňského personálu a nízkým povědomím o vlastních právech a povinnostech uvězněných osob. Osoby pověřené sociální prací ve věznicích v Mongolsku nebyly specializovány na práci s vězni. V rámci projektu byl realizován rozsáhlý výzkum ve všech mongolských věznicích, který se zaměřil na oblast dodržování lidských práv. Personál věznic nyní prochází sérií odborných výcviků a školení. Na přípravě vzdělávacího se podíleli odborníci z Česka i Mongolska. Tréninkové moduly následně mohou do svých vzdělávacích programů začlenit i univerzity.

Doba trvání projektu: říjen 2012 – duben 2015

Zdroj financování: Česká rozvojová agentura, Evropská Komise

Více informací na: www.caritasczech.org/kde-pusobime/asie/mongolsko

Statistika nuda je...

AKTIVITA ZAMĚŘENÁ NA PRÁCI SE STATISTICKÝMI UKAZATELI O POPULACI A JEJICH SROVNÁVÁNÍ.

CÍLE

- žáci se seznámí s různými statistickými ukazateli, podle kterých lze porovnávat rozvoj, bohatství i kvalitu života v různých zemích světa
- pochopí, že je více způsobů, jak měřit rozvoj konkrétní země
- umí vyhledávat a porovnávat jednotlivá data, dávat je do souvislostí, interpretují statistické údaje
- žáci se seznámí se statistickými ukazateli – hrubý domácí produkt, HDI – index lidského rozvoje, „better life index“, s jejich účelem a s možnostmi mezinárodního srovnávání zemí

NÁVAZNOST NA RVP

Geografické informace, zdroje dat, kartografie - komunikační geografický a kartografický jazyk - statistická data, tabulky.
Společenské a hospodářské prostředí - obyvatelstvo světa - kvantitativní charakteristiky - světové hospodářství - ukazatelé hospodářského rozvoje a životní úrovně.

PODKLADY / POMŮCKY

- zeměpisné tabulky (údaje o HDP)
- kopie tabulky HDI

POPIS AKTIVITY

Úvodní část aktivity

- diskutujte se žáky o tom, co znamená žít spokojený život, co potřebují k životu, aby byli spokojeni, šťastní
- rozdělte je do 4–5 členných skupin a požádejte je, ať vytvoří seznam devíti položek, které potřebují pro spokojený život (může se jednat o hmotné i nehmotné statky - např. „byt“, „zdraví“, atd.)
- požádejte je, ať srovnají věci podle důležitosti do tvaru diamantu, kdy nejdůležitější je nahoře a nejméně důležitá je dole (viz kapitola Metody)
- ptejte se jednotlivých skupin, co měly na prvním místě (zapisujte na tabuli) a co měli na dalších dvou místech (tedy první dva řádky z diamantu)
- moderujte diskuzi a pokuste se nalézt shodný jeden nejdůležitější bod a poté další dva (celkem 3 ukazatele)

Hlavní část aktivity

- vyložte žákům koncept HDP a jeho použití v mezinárodním srovnání (HDP na osobu přepočteno na paritu kupní síly)
- podívejte se spolu se žáky do zeměpisných tabulek na HDP na osobu v jednotlivých zemích světa
- diskutujte se žáky
Co toto srovnání ukazuje?
K čemu slouží?
Proč potřebujeme znát pořadí států?
Na jakém místě je Česká republika?
Co se z tohoto srovnání dozvíme (a co nikoliv?), viz. rámeček „Měření rozvoje“
- vraťte se ke třem ukazatelům spokojeného života, který jste se žáky vypracovali

- lze pomocí těchto ukazatelů vytvořit jiné srovnání států, které by více zobrazovalo kvalitu života lidí v jednotlivých zemích?
- představte žákům HDI (Human Development Index) - Index lidského rozvoje, viz. rámeček „Měření rozvoje“
- promítněte žákům (rozdejte kopie) tabulek, s pořadím států podle HDI (informace k tabulce – viz „Doplňující informace“ na konci této aktivity)

Měření rozvoje

Hrubý domácí produkt (HDP)

statistický ukazatel znázorňující ekonomickou situaci; mezi jeho nevýhody patří:

- bere v potaz jen hospodářskou situaci a formální ekonomiku
- nereflexuje nerovnosti ve společnosti (tzn. v žebříčku zemí seřazených podle HDP na hlavu) se dozvíme o celkovém hospodářském výsledku dané země, nikoli o distribuci bohatství v populaci, nic o míře chudoby;

Index lidského rozvoje (HDI - Human Development Index)

používají agentury OSN (např. UNDP), index má znázorňovat nejen ekonomickou prosperitu, ale kvalitu života; je vypočítáván jako kombinace zdraví, vzdělání a příjmu dané populace (tedy: naděje dožití, gramotnosti a HDP);

Zdroj: (<http://hdr.undp.org/en/statistics/>, http://cs.wikipedia.org/wiki/Index_lidsk%C3%A9ho_rozvoje)

Index lepšího života (Better life index)

Nový statistický ukazatel pro měření a mezinárodní srovnávání životní úrovně v jednotlivých zemích; vypočítáván podle více faktorů, mimo jiné kvalita bydlení, situace na pracovním trhu, volný čas, zdraví, politická situace atd.

Tento index vytvořila OECD a pod odkazem <http://www.oecdbetter-lifeindex.org/> lze najít aktuální údaje o členských zemích; stránky jsou interaktivní a podle vlastních priorit lze měnit důležitost jednotlivých faktorů, a tím i pořadí zemí.

Závěr

- diskuze
Jak se liší HDI od HDP?
K čemu je dobrý ukazatel HDI? Co z něj lze vyčíst a co v něm naopak chybí?
Jak je na tom ČR v obou seznámech?
Existují i jiné způsoby měření kvality života?
- můžete zadat žákům úkol, ať se pokusí zjistit, jaké jiné indexy jsou používány a jak si v nich vede Česká republika
- představte Index lepšího života a interaktivní internetovou stránku

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

V tabulce je seznam států světa podle indexu lidského rozvoje tak, jak jej vydala Organizace spojených národů prostřednictvím rozvojového programu OSN ve své zprávě o programu rozvoje. Jedná se o statistickou aktualizaci z 4. listopadu 2010 založenou na datových základech z roku 2007.

Index lidského rozvoje rozděluje státy do čtyř skupin na základě jejich HDI, a to na země jejichž HDI je: velmi vysoký, vysoký, střední nebo nízký.

(Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_států_světa_podle_indexu_lidského_rozvoje)

Zelená zed'

**AKTIVITA ZAMĚŘENÁ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ V GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH
I Z POHLEDU KONKRÉTNÍHO REGIONU (SAHEL).
ŽÁCI PRACUJÍ S MAPOU A ANALYZUJÍ PROBLÉM.**

CÍLE

- žáci se seznámí se situací v oblasti Sahelu
- analyzují dopady a příčiny konkrétních problémů oblasti a diskutují o nich
- aplikují dosavadní zeměpisné znalosti a interpretují informace z mapy

NÁVAZNOST NA RVP

Geografické informace, zdroje dat, kartografie - komunikační geografický a kartografický jazyk.
Regiony světa - Afrika.
Společenské a hospodářské prostředí - obyvatelstvo světa.
Životní prostředí - vztah příroda a společnost.

PODKLADY / POMŮCKY

- prezentace „Sahel“
- slepá mapa Afriky pro každého žáka
- kopie článku „Rozpínání Sahary by mohla zastavit Velká zelená zed'“

POPIS AKTIVITY

Úvodní část aktivity

- promítněte žákům mapu z prezentace „Sahel“ a diskutujte o údajích na mapě

Hlavní část aktivity

- rozdělte třídu do skupin po čtyřech
- požádejte žáky, ať se zamyslí nad příčinami a důsledky spojenými se suchem (Strom analýza, viz kapitola Metody)
- skupiny prezentují své analýzy ostatním
- vytvořte jednu společnou kresbu stromu (se zapsanými příčinami a důsledky)
- proved'te se žáky krátký brainstorming (viz kapitola Metody) na téma: „Jak lze těmto problémům čelit?“
- rozdejte kopie článku „Rozpínání Sahary by mohla zastavit Velká zelená zed'“ a požádejte žáky ať si článek přečtou a zakreslí do slepé mapy Afriky státy, které se na projektu podílejí
- zeptejte se žáků na informace z článku:

Co si zúčastněné státy od projektu slibují?
Co jim to přinese? Jaká je jejich motivace?
Jakou změnu by projekt mohl znamenat pro místní obyvatele?
Jaký je váš názor? Podaří se projekt realizovat? Proč ano/ne?
Ovlivní nás nějak úspěch/neúspěch projektu
(tedy postupující poušť nebo zalesnění)?

Závěr

- můžete žákům promítnout záznam zpravodajství s informacemi o projektu (viz odkaz v Doplnujících informacích)
- shrnutí, reflexe
- zdůrazněte, že se jedná o vlastní projekt zúčastněných, sami identifikují problém a navrhnu řešení

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

www.ct24.cz/veda-a-technika/93530-postup-sahary-ma-zastavit-zelena-zed/

(použijte úvodní slovo hlasatelky a krátkou reportáž, 1:45; následuje rozhovor s hydrogeologem, není nutné přehrát v hodině)

Senegal

klima: tropické, srážky čtenější na jihu

období dešťů: červen-říjen,

teploty: minimální 15°C (prosinec – leden), maximální 40°C (na ačátku a na konci období dešťů), vypařování je větší než srážky

dopady na:

- zemědělství
- pobřežní oblasti - eroze pobřeží (mj. dopad na turistický ruch)
- záplavy
- vodní zdroje – snížení kvality i kvantity povrchových vodních zdrojů - voda se musí dostávat z hlubokých studní

Senegalská iniciativa v rámci projektu „Grande Mureille Verte (Velká zelená zed’):

- 5 milionů sazenic (převážně tamaryšku) vypěstováno v nádobách, v současnosti je vysazováno, oficiální stránky projektu: www.grandemurailleverte.org

- informace v National Geographic:
news.nationalgeographic.com/news/2009/12/091228-great-green-wall-trees-senegal-sahara-desert.html

- film na youtube: www.youtube.com/watch?v=BTCaVYLcETy

Kviz

ŽÁCI SPOLUPRACUJÍ VE SKUPINÁCH A ODPOVÍDAJÍ NA OTÁZKY Z KVIZU O JIŽNÍ AMERICE. KVIZ PLUS CIZOJAZYČNÉ VERZE (NĚMECKÝ JAZYK, ANGLICKÝ JAZYK, FRANCOUZSKÝ JAZYK, ŠPANĚLSKÝ JAZYK A RUSKÝ JAZYK) NA CD.

CÍLE

- žáci se seznámí s regionem pomocí neobvyklých a méně známých informací
- spolupracují ve skupině, diskutují a hledají odpovědi

NÁVAZNOST NA RVP

Regiony - Jižní Amerika, Bolívie

PODKLADY / POMŮCKY

- dvě kartičky (rozměr A5) pro každou skupinu, na jedné napsáno „L“ na druhé „P“
- list s otázkami „Kviz – otázky“
- prezentace fotografií „Kviz-foto“
- případně odměna pro skupinu, která zvítězí v kvizu

POPIS AKTIVITY

Úvodní část aktivity

- promítněte žákům prezentaci s fotografiemi „Kviz-foto“
- nechte žáky hádat, odkud fotografie jsou (...a prozradte jim správnou odpověď)
- pomozte žákům nalézt na fotografiích informace, které jim mohou napovědět, o kterou zemi se jedná;

z fotografií lze vyčíst, jak vypadají obyvatelé, že se jedná o chudou zemi, že mluví převážně španělsky, jaké vyznávají náboženství, dále jsou na fotografiích rostliny tabáku a bavlník a na závěrečné fotografii je vidět bolivijská vlajka

- diskutujte se žáky o tom, co je napadne, když se řekne „Jižní Amerika“ (viz metoda Brainstorming) a nápady zapisujte na tabuli
- pokuste se společně se žáky mezi zapsanými nápady najít pojmy, které mají nějakou souvislost s Bolívií
- shrňte, co je zapsáno na tabuli a pochvalte žáky za jejich nápady

Hlavní část aktivity

- rozdělte třídu do skupin po čtyřech
- každé skupině dejte jednu kartičku s písmenem „P“ a jednu s písmenem „L“
- vysvětlete žákům, že jde o soutěž;
- učitel uvádí různá tvrzení o Bolívii
- žáci se musí rychle poradit ve skupině a rozhodnout se, zda je toto tvrzení pravdivé, nebo ne; na vyzvání ukáží všechny skupiny najednou kartičky
- „P“ (tvrzení je pravdivé), nebo „L“ (tvrzení je lež)
- napište na tabuli jména/čísla skupin tak, abyste mohli zapisovat body za správné odpovědi
- po ukončení kvizu vyhlasejte vítěze (můžete symbolicky odměnit)

Závěr

- shrňte správné odpovědi
- zeptejte se žáků

Jaké informace jste si z kvízu zapamatovali?

Co vás překvapilo?

Byl pro vás kvíz jednoduchý nebo obtížný? Proč?

- diskuze nad interpretací informací obsažených v kvízu
- reflexe

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Středisko rozvojové spolupráce Diecézní charity Plzeň realizuje projekt „Škola ve tvých rukách“, který spočívá ve vytvoření vzájemných vazeb mezi českými školami či kolektivy a školami v Bolívii, Paraguayi a Peru.

České školy podporují rozvoj těchto škol v nesnadných podmínkách rozvojových zemí. Kromě ekonomické pomoci jde zejména o komunikaci žáků a učitelů škol spolupracujících škol např. prostřednictvím dopisů, výměna výrobků žáků, prezentace jihoamerické školy v ČR. Možné je také aktivní dobrovolnictví žáků a učitelů v dané oblasti.

Česká republika na poli humanitární pomoci a rozvojové spolupráce

TEORIE

HUMANITÁRNÍ POMOC ČR DO ZAHRANIČÍ

Při poskytování pomoci do zahraničí spolupracují Ministerstvo zahraničních věcí a Ministerstvo vnitra o jejím poskytnutí rozhodují ministři (popř. vláda), podle naléhavosti situace, finančních zdrojů a v souladu s mezinárodními závazky a vlastními zájmy.

Formy humanitární pomoci ČR do zahraničí:

- záchranářská (záchranná jednotka)
- materiální
- finanční
- poradenská
- kombinovaná

Např. v prvním čtvrtletí roku 2013 směřovala finanční humanitární pomoc ČR **v souhrnné výši 28 685 000 Kč** do následujících zemí:

Barma

(ADRA – post-konfliktní podpora,
Člověk v tísni – zdravotní péče v konfliktních oblastech)

Jižní Súdán

(Člověk v tísni – reintegrace uprchlíků, Magna Děti v tísni – zdravotní péče o matky a děti)

Afghánistán

(Charita ČR – potravinové zabezpečení)

Etiopie

(ADRA – obnova vodních zdrojů)

Konžská demokratická republika

(Lékaři bez hranic – komplexní péče o oběti sexuálního násilí)

Mali

(Mezinárodní výbor Červeného kříže – pomoc obětem konfliktu)

Sýrie, Jordánsko, Libanon

(Člověk v tísni, Charita ČR, Diakonie ČCE – obyvatelstvo postižené konfliktem a uprchlíci)

Tato pomoc je organizovaná a financovaná Českou republikou a realizována prostřednictvím mezinárodních organizací (v systému OSN) nebo českých nevládních neziskových organizací. Vedle toho existuje humanitární pomoc poskytovaná nevládními organizacemi a financovaná z jiných zdrojů (veřejné sbírky, finanční dary od nadací apod.), přičemž takto financovaná pomoc je mnohem větší.

Celková částka, kterou ČR poskytla na zahraniční humanitární pomoc (bez zahraniční rozvojové spolupráce) v roce 2009 byla ve výši 85 mil. Kč. V dřívějších letech se částka pohybovala mezi 60 a 70 mil. Kč, rozpočet na rok 2013 je 73 mil. Kč.

Oproti tomu občané České republiky přispěli např. jen na pomoc obětem zemětřesení na Haiti (leden 2010) částkou 130 mil. Kč (vybráno ve veřejných sbírkách).

Zahraníční rozvojová spolupráce (ZRS) ČR

Termín „zahraniční rozvojová spolupráce (ZRS) ČR“ (dříve rozvojová pomoc) označuje oficiální pomoc státu méně rozvinutým zemím.

Spolupráce primárně vychází z potřeb partnerské strany a jejím cílem je odstraňování chudoby, podpora bezpečnosti a prosperity a rozvoj demokracie.

Dvoustranná ZRS označuje spolupráci mezi ČR a jiným státem, vícestranná ZRS zahrnuje více partnerů (například pomoc, kterou ČR poskytuje společně s dalšími zeměmi v rámci nějakého mezinárodního společenství).

Historie

Před rokem 1989 se Československo, stejně jako ostatní socialistické státy, silně angažovalo v rozvojovém světě. Rozvojová pomoc byla ovlivněna logikou studené války a pomoc proučila především do „mimoevropských socialistických zemí“, jako byla např. Kuba, Mongolsko, Severní Korea nebo Vietnam. Dále se rozvojová pomoc zaměřovala na „země přednostního zájmu“ (např. Ghana, Afghánistán, Etiopie) a „země československého zájmu z hlediska rozvoje dlouhodobých politických a hospodářských vztahů“ (např. Sýrie, Alžírsko, Mexiko, Venezuela nebo Írán). Jednalo se o hmotnou pomoc (léky, potraviny, pracovní nářadí), technickou pomoc (vysílání odborníků) nebo poskytování stipendií. Jako forma rozvojové pomoci byla chápána i přirážka k cenám dovezených surovin (např. na kubánský cukr).

V 90. letech 20. století neměla veřejnost v rozvojovou spolupráci důvěru. Tato nedůvěra pramenila především z negativních zkušeností z období komunistického režimu a negativní stanoviska sdílela do jisté míry i nová politická reprezentace, proto začátkem devadesátých let došlo na poli zahraniční rozvojové spolupráce k výraznému útlumu. Naopak se Československo – stejně jako po 2. světové válce – stává cílovou zemí rozvojové spolupráce.

Ke změně situace došlo v souvislosti se snahou České republiky začlenit se do západních politických a ekonomických struktur. V roce 1995 schválila česká vláda Zásady pro poskytování zahraniční pomoci a v letech 1996 – 2000 realizovala ČR rozvojové projekty ve čtyřiceti státech. Později došlo systematizaci a důraz začal být kladen na systémový přístup, založený ne na individuálních izolovaných projektech, ale na střednědobé rozvojové strategii. Od devadesátých let se současně se rozvíjí nevládní neziskový sektor, který funguje jako významný aktér v oblasti rozvojové spolupráce.

(Zdroj: www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr)

KONCEPCE ZAHRAŇIČNÍ SPOLUPRÁCE ČR NA OBDOBÍ 2010 – 2017

V roce 2010 schválila vláda Koncepti zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2010 – 2017. Podle této koncepce se ZRS ČR má zaměřit hlavně na následující tři skupiny zemí – programové země, projektové země a země s pokračující spoluprací.

Programové země

Programovými zeměmi se rozumí ty partnerské země, kterým je v rámci ZRS přiznávána největší priorita a směřuje do nich také největší část finančních prostředků. S každou z programových zemí je připraven tzv. střednědobý program spolupráce.

- Afghánistán
- Bosna a Hercegovina
- Etiopie
- Moldavsko
- Mongolsko

Projektové země

Do projektových zemí přichází pomoc prostřednictvím individuálních projektů, I zde je však kladen důraz na systematickosti a naplňování dlouhodobých potřeb daných zemí.

- Gruzie
- Kambodža
- Kosovo
- Palestinská autonomní území
- Srbsko

Země, v nichž bude pokračovat spolupráce v jiném rozsahu než v minulém období

- Angola
- Jemen
- Vietnam
- Zambie

Podpora může být finanční, materiální, expertní a technická s cílem udržitelného rozvoje partnerských zemí.

Hlavními cíli české ZRS v současnosti jsou:

- snížení chudoby
- sociální a ekonomicko-průmyslový rozvoj
- postupná integrace partnerských zemí do světové ekonomiky
- rozvoj zemědělství
- rozvoj a upevnění demokracie, lidských práv a řádné správy věcí veřejných
- zavedení právních principů
- řízení migrace
- udržitelný rozvoj s důrazem na jeho environmentální složku
- postkonfliktní obnova

Finanční krize a financování ZRS

V roce 2009 došlo k omezení určitých projektů ale většina ZRS v rámci vícestranné spolupráce (příspěvky do mezinárodních organizací) je plánovaná a vyplývá z dlouhodobých závazků ČR, zůstává proto v původně plánované výši. Oficiální rozvojová pomoc ČR v roce 2011 byla 4 426,16 mil. Kč = 0,125% HND.

CO JE TO ČESKÁ ROZVOJOVÁ AGENTURA (ČRA)?

Česká rozvojová agentura vznikla 1.1.2008 jako organizační složka Ministerstva zahraničních věcí a podporuje realizaci zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Mezi její hlavní úkoly patří:

- identifikuje témata spolupráce
- formuluje projekty
- vypisuje a vede výběrová řízení
- uzavírá smlouvy s dodavateli zboží, služeb a prací v rámci projektů ZRS
- řídí a kontroluje realizaci projektů ZRS
- podporuje české subjekty, které se snaží o zapojení do projektů ostatních dárců (zvláště Evropské komise)
- podporuje posilování kapacit v ZRS
- informuje o ZRS

Nejvýraznějším aktérem ZRS ČR je samozřejmě stát (vláda, Ministerstvo zahraničních věcí a další sektorová ministerstva), jeho působení by však bylo nemyslitelné bez úzké spolupráce s dalšími aktéry. Těmi rozumíme další subjekty, které se účastní výběrových a dotačních řízení zaměřených na rozvojové projekty a poté se podílejí na realizaci těchto projektů. Největší podíl na realizaci projektů české ZRS měly v roce 2007 soukromé firmy (45 procent).

Dále se na realizaci ZRS podílejí :

- nestátní neziskové organizace (např. Charita ČR, Člověk v tísni, ADRA, Diakonie ČCE)
- státní příspěvkové a rozpočtové organizace (např. Česká geologická služba, Ústav pro technickou normalizaci)
- akademické instituce (např. Univerzita Palackého v Olomouci, Institut tropů a subtropů České zemědělské univerzity)
- veřejnost

(Zdroj: www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr)

Zodpovědné cestování

AKTIVITA ZABÝVAJÍCÍ SE CESTOVNÍM RUCHEM A JEHO POZITIVNÍMI I NEGATIVNÍMI DOPADY. ŽÁCI PRACUJÍ S TEXTEM, VYHLEDÁVAJÍ INFORMACE A DISKUTUJÍ O „ZODPOVĚDNÉM CESTOVÁNÍ“ A JEHO VLIVU NA EKONOMIKU ROZVOJOVÝCH ZEMÍ.

CÍLE

- žáci se seznámí s negativními i pozitivními dopady cestovního ruchu
- žáci dokáží definovat „zodpovědné cestování“
- žáci dokáží vysvětlit souvislosti cestovního ruchu s rozvojem (seznámí se s projektem, který využívá cestovní ruch pro rozvoj komunity v chudé oblasti)

NÁVAZNOST NA RVP

Regiony světa.
Životní prostředí (vztah příroda a společnost).
Společenské a hospodářské prostředí (globalizační společenské a hospodářské procesy).

PODKLADY / POMŮCKY

- pro každého žáka kopii textu „Zodpovědně cestovat“
- pro každého žáka kopii textu „Hodka Village“
- psací potřeby pro každou skupinu
- text „Tipy pro zodpovědné cestovatele“

POPIS AKTIVITY

Úvodní část aktivity

- zeptejte se žáků, kde byli s rodiči na dovolené naposledy, nebo kde se jim nejvíce líbilo) a zapište na tabuli
 - jak tam cestovali? autem, hromadnou dopravou, letadlem?
 - kde byli ubytováni? v hotelu, stanu, chatě?
 - zařídili jste (vaši rodiče) dovolenou sami, nebo nějaký zprostředkovatel (CK)?

Hlavní část aktivity

- rozdejte žákům kopie textu „Zodpovědně cestovat“, nechte je text prostudovat a odpovězte na případné otázky
- rozdejte kopie letáku „Hodka Village“
- rozdělte žáky do čtyřčlenných skupin a požádejte je, ať na základě informací z obou zdrojů zkusí napsat:
 - co je zodpovědné cestování
 - co není zodpovědné cestování (případně se mohou pokusit vytvořit definice)

Závěr

- diskutujte se žáky o tom, co zapsali a uveďte „Tipy pro zodpovědné cestovatele“, vysvětlíte žákům souvislost mezi rozvojem a cestovním ruchem
- pokuste se společně vymyslet příklady, jak cestovat zodpovědně (netýká se jen cest do exotických míst, ale zodpovědně cestovat lze i k rybníku v ČR, v tomto případě jde hlavně o ochranu přírody)
- reflexe

úkol na prázdniny:

- zmapujte, jestli cestujete zodpovědně
- s pomocí „Tipů pro zodpovědné cestovatele“ se pokuste zmapovat vaše prázdniny
- cestujete zodpovědně? (v jakých bodech ano, v jakých bodech ne)
- v čem vaše cestování pomáhá lidem, kteří žijí tam, kde trávíte dovolenou?

domácí úkol:

- žáci mohou vyhledat s pomocí internetu příklady projektů z oblasti cestovního ruchu, jejichž cílem je rozvoj

Zodpovědné cestování

- minimalizuje negativní dopad (ekonomický, sociální, environmentální)
- znamená větší příjem z cestovního ruchu pro hostitelskou komunitu (místní obyvatele)
- zajišťuje, že místní lidé mají podíl na rozhodování o věcech, které ovlivní jejich životy (komunitní plánování)
- pozitivně přispívá ke kulturnímu a přírodnímu bohatství oblasti
- poskytuje hlubší zážitky pro hosty (více interakce s hostitelskými komunitami, větší porozumění jejich životu)
- má být přístupné všem hostům (např. bezbariérové atd.)
- je kulturně senzitivní, podporuje respekt mezi hosty a hostiteli

Cestovní ruch jako činitel rozvoje

Dopady cestovního ruchu můžeme rozdělit na ekonomické, kdy se ptáme, zda přináší nějaký pozitivní dopad pro místní obyvatele (například, zda jsou v cestovním ruchu zaměstnáni, nebo fungují jako dodavatelé), dále na dopady environmentální, kde nás zajímá nakládání s odpady, spotřeba pitné vody, atd. a dopady kulturní, protože cestovní ruch může ničit místní komunity, ale může i pomoci je zachovat.

Otázky jsou na místě, neboť často největší část peněz putuje do země majitele hotelu, cestovní kanceláře, zatímco místním lidem přináší cestovní ruch převážně negativa, jako znečištění životního prostředí a ničení kulturního dědictví.

Odkazy, zdroje

POUŽITÉ ZDROJE

80:20 Development in an Unequal World.

5. vydání. 80:20 Educating an Acting for a Better World, Ireland. 318s.
ISBN 0-9554263-0-8

Globální problémy a rozvojová spolupráce.

Manuál ČvT (<http://www.rozvojovka.cz/index.php?id=199>)

How do we know it is working?

Risc, 2008. (www.risc.org.uk)

Just one world. Cafod

(www.cafod.org.uk/secondary/climate-environment)

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání.

VÚP, Praha 2005.

Millstone, E., Lang, T. The Atlas of Food.

2. vydání. Myriad Editions, 2008. ISBN 978-1-84407-499-0

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha),

MŠMT, Praha 2001.

Pamoja. Pamoja Teachers Manual 2010-2011.

Trocaire, 2010. (www.pamojakwahaki.ning.com)

Partners in Rights: Creative Activities Exploring Rights and Citizenship for 7-11 Year Olds. Save the Children, 2000. ISBN-10: 1841870277.

Rustico „Rusty“ Binas, Jak dál v situaci měnícího se klimatu:

využití potenciálu místních komunit. Praha: Charita Česká republika, 2010.

Teaching the Global Dimension; a handbook for teacher education.

Manchester: Development Education Project a Faculty of Education at Manchester Metropolitan University. ISBN – 978-1-869818-59-3

What is Development? Tide global learning

ISBN-10: 0 948838 86 8; ISBN-13: 978-0-948838-86-6

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, Praha:

Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007,
www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce na období 2010 – 2017,

schváleno vládou 24. 5. 2010, dokument dostupný na:
www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/koncepce_zrs_cr_2010_2017.html

Pařížská deklarace o účinnosti pomoci,

Výbor pro rozvojovou pomoc OECD, 2005

Adra: www.adra.cz

Česká rozvojová agentura (ČRA): www.czda.cz

Člověk v tísni: www.clovekvtisni.cz, www.rozvojovka.cz, www.varianty.cz

Diakonie Českobratrské církve evangelické: www.diakonie.cz

České fórum pro rozvojovou spolupráci (FoRS): www.fors.cz

Charita Česká republika: www.charita.cz, www.svet.charita.cz

Informační centrum OSN v Praze: www.osn.cz

MAGNA Děti v tísni: www.magnadetivtisni.cz

Ministerstvo zahraničních věcí: www.mzv.cz/pomoc

Caritas Internationalis: www.caritas.org

Care: www.care.org, www.care.cz

ECHO (Generální ředitelství pro humanitární pomoc a civilní ochranu):
<http://ec.europa.eu/echo/>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies
(Mezinárodní federace společenství Červeného kříže a Červeného půlměsíce):
www.ifrc.org

International Rescue Committee: www.theirc.org

Lékaři bez hranic
(Médecins sans Frontières): www.lekari-bez-hranic.cz, www.msf.org,

OCHA (Úřad pro koordinaci humanitární pomoci OSN): www.unocha.org

Oxfam: www.oxfam.org.uk

Save the Children: www.savethechildren.org

UNHCR (Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky):
www.unhcr.org, www.unhcr-centraleurope.org/cz/

UNICEF (Dětský fond OSN): www.unicef.org

WFP (Světový potravinový program): www.wfp.org

World Vision: www.worldvision.org